KOHAN I VLASTA.

PJESAN

FRANJE MARKOVIĆA.

DRUGO IZDANJE,

PREŠTAMPANO IZ PRVOGA OD GODINE 1868.

U ZAGREBU 1880.

NAKLADOM SVEUČILIŠTNE KNJIŽARE FR. ŽUPANA

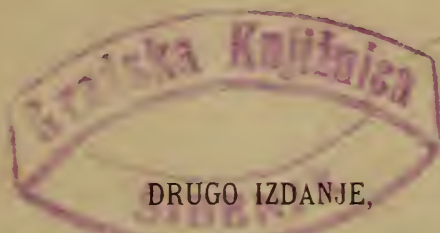
(ALBRECHT I FIEDLER).

Tuum est

KOHAN I VLASTA.

PJESAN

FRANJE MARKOVIĆA.

DRUGO IZDANJE,

PREŠTAMPANO IZ PRVOGA OD GODINE 1868.

U ZAGREBU 1880.

EUČILIŠTNE KNJIŽARE FR. ŽUPANA
ALBRECHT I FIEDLER).

C. Albrecht u Zagrebu.

I.

SVATBA.

Medj zidi Tina, kneževskoga grada,
Što dvaest lieta mučaše ko raka
Na strah i grozu bodričkog seljaka,
Ozvanja žamor veseo se sada.
Svak njemu viek se uklanjaše rado,
Od crnieh zida užas bi ga svlado;
Il ušav u nj za život svoj bi prêdo,
Po prostorju mu tamnom plaho gledo,
Ko da će njeku strašnu prozriet tajnu.
Al pogledj sad u dvoranu mu sjajnu,
I slušaj, gdje se ori smieh i buka.—
Pak da ne prezreš bajke luda puka!

U veljem sjaju dvorana se blista
Oružja stienjem izvješena čista.
Mač, koplje, štit u skadu tu se rede,
A iz njih božji kipovi te glede:
Kraj Žive klasje zlaćeno tu titra,
Tu pokraj Vesne mladež igra hitra.
Tudjincu Radgost sol i hljeba nudi.
Tam Lada stidno poodkriva grudi,
Od dragih drage tam Morana dieli.
Tam uz Peruna svet se oganj bieli:
Sve umjetnicom izdjelano rukom,
Ukrašen slavski dom domaćom mukom.

A posried svoda na zlatnijeh strielah
Perunov oro pandžama se hvata;
Nad stolom krila njegva se nadvela.
A uz stol sjedi sjajna kita svata,
Sve sami ljesi, zemaljski župani.
Na mnogom licu trag junačkoj rani,
O mnogom boju žarko priča oko,
I gleda, ko da plien si pazi soko.
Visoka čela bujne kriju kose,
Uz kriepka bedra silne mače nose.
A tek im slušaj besjedu gromovnu
Iz razigrana kako srca teče,
Ko kad nad morem gromki tries prosieče,
A valovi se gromovom ozovnu.
Sried sborne buke gosti razigranih
Tu tiho sjedi dvoje sretnih, dragih.
Ko strana bića iz krajeva stranih.
Ko da ih nema, nitko o njih nezno,
Ko dvoje zviezda sievak da je blagi
Sried uzburkanih oblaka izčezno.

Knez, Kruvoj stari, u pročelju sjedi;
Čas uza sebe mladoženju gledi,
Čas sbori mladoj, čas potmulim okom
Sve amo tamo igra, kano barom
Bludeće svjetlo varavim si žarom,
Čas mišlju pak se zabavi dubokom,
Ko jastreb strvju, na nju slećev òkom.
A što na mladoj, na kćeri mu Vlasti,
Zamračene mu provedre se oči,
Ko da joj tajne s lica srče slasti,
Dok pogled mu se čudan neukoči,
Pak kao plašan, misli odat tajne,
S nje na ženiha oči plahe svede?

Al tko da groze naslućiva vajne,
Što otca oči sretnu kćercu glede?

Gle, kako j' oči oborila mlada,
Ko diete, zlatne kad u sanke pada,
Ko mrtav andjeo, zabludivši s raja,
Presladke slike čarabnoga sjaja,
Što očice joj poniknute zriju,
Ko zaslon svet bijele vedje kriju.
A zlatni prami lebde joj nad čelom,
Ko sunca traci po liljanu bielom.
Po lišcih zora stidljiva joj rudi,
Sunašce žarko sviće joj u grudih.
A očice, kad dragom' ih uzvine,
Ko tajstveno da modro nebo sine,
Tak blago, milo, bezkrajno i tio,
U koga skutu zviezdâ sjaj se skrio,
Tê oči krotke, nevine, djetinje,
Al puna čara čudna, tajinstvena,
Ko bajka, puna bisera skrivena,
Izsievaju sve ljubavi milinje.
Ustanca rujna šute zatvorena,
Ko ružin pupolj, što se tek otvara
Pod sladkim žarom cjelova sunčena,
Da mirisom mu cjelov odgovara.
A izpod tanka tkaninice vela
Tihano sniežne dižu joj se grudi,
Ko jezero kad mjesečina biela
Prekriva sjajem, a iz dna mu bajni
Zvuk zvona javlja o hramovih tajnih,
Što občarani pod vodom se kriju.

Pram Vlasti Kohan, zaručnik joj, sjedi;
Sve žile plamom ljubavnim mu vriju.

Cas plane licem, a čas pozabliedi,
Kad sladka groza proleti mu uda.
A kad ga gledaš, snebivaš se s čuda,
Toliku sličnost s Vlastom u njem zriješ,
Da bratac su i sestra, skoro mniješ.
Prometni prame zlatne joj u vrane,
A modro oko nek joj crniem plane,
Nu djetinska da blagost mu ne gasne,
I lica masti, svjetle, zorojasne,
Omrkim, sjetnim bljedilom joj poli': —
I stvorio si od djevice njega.
Zar zato oko Kruvojevo toli
Izmjence licih po njihovih bjega?
Da, valjda toj se sličnosti veseli,
Na bračnu sreću, radujuć se, sluti.
Al zašto netom poniknuv se smuti,
Ko strašni da su griesi mir mu smeli?

Uz šalu, pjesmu gosti vrieme traju;
I napitnice mnoge zaredjuju,
Davnine slavne još se spominjaju,
I blagoslovi novom braku čuju.
Pak jedan s drugim o bojevih sbori,
Junačtva svoja hvaleć rogobori,
I djedovske im pridodaje čine,
Pak sluša dvojeć druga si vrline.
Pritajiv glas pak drug sa drugom šapće
O svoga roda savezu sa Niemci,
O kmetih svojih, nevriednih si premcih,
Te oholasto po maču si tapće.
Pak svrate pogled na pročelje stolu,
Gdje knezu starom uz desnicu ruku
Gorostas sjedi u ozbiljnu muku,
Tudjinca kažuć u pogledu holu.

A Durinkom bi šapćući ga zvali.
Niz šiju vlasi crljeni mu pali,
Podkrvljen obruč čelo mu ovija,
Što šljem mu golem urezo težinom.
Na prsijuh mu gvozden oklop sija :
Da l' pod njim kamen, da li srdce bije,
Razpoznat nemo'š oka mu ljutinom,
Al mah ćeš znati, slavski sin da nije.

Uz bučno družtvo, što se tako bavi,
Dvie duše, žarkom ljubavi plamteće,
Ko pokraj mora skromno, tiho cvieće
Viek šute, nit se riečju koja javi.
A što će rieči Kohanu i Vlasti,
Kad neizslovne, rajske su im slasti ?
Kad oko u oku zaroniv se tone,
Divotu, čar i sjaj sav vasione,
Svih zviezda trepet, boja svih ljepotu,
Sve, što god krasna zrieše u životu,
U oko oko blaženo prelieva,
Te jedno drugom sviet taj cieli daje.
Oh kako pogled čarobno im sjaje,
I srca čudan kako žar razgrieva !
Kad plamen buktom iz srdca prebuja,
Kroz žile šine čaroplamna struja,
I svaki živac trepeće i vrije,
Te ko da kopni, ko da čezno tielo,
Dok srdce već zatravljeno ne bije,
Te duša s dušom u jedno se slije,
I zagrljene uzvinu se smjelo,
Skinuvši negve, visoko, visoko,
U svjetle kraje, kud ne siže oko ;
U jednu zviezdu tu se duše spoje,
Na Lade meki skut ta zviezda pane,

I Ladi šapću ljubav dragih dvoje
Te zviezde zrake milo zatitrane.
Oh da je dušam ostat tamo viekom,
Nevratiti se nikad svietu priekom!
Al milovnici poniknuše okom,
Na zemlju slete padu u dubokom.
Zakucalo im opet srce živo,
Sve žile mrazan plamen im prolieće,
I groznicom im tielo zatrepeće,
Te vlažnim sievom pogled im zaplivo.
Sve preču Kohan, što svatovi sbore.
Svedj čeka samo, da opûste dvore,
Talabuka da jednom već umine.
I čarobno mu nebo jednom sine.
Al zahman — gostba nedolazi svrsi.
Nu što ga netom obadjoše srsi,
Te čudan sladkih iz snovah se prenu,
Ko da ga zmija za srce ujede?
Što okom sieva, a lica mu bliede?
Što plahi pogled na Kruvoja krenu?
Knez dugo jurve besjedio nješto;
Povladjuju mu ljesi slovo vješto,
Al zalud sve, — kad Kohan ga ne sluša.
Knez njega što čim iz sna trgnut kuša:
Il grmne riečju ili o stol lupne
Il zvekne mačem ili nogom dupne —
Još Kohan sniva; nu sad — sad se prene —
Na njega Kruvoj oštrim okom trene,
Na licu njegvu uhodi za trazi,
Da l' sluša kako l' prihvaća mu rieči.
Nu kako Kohan na njeg oči prieči,
Te bljedne čas, čas opet gnievom plane,
Knez ko u čudu nješto se uzmuti,
Al mah se sabrav opet sborit stane:

»Jest, markgrof Durink do nas se uputi,
S kim mnogi vâs su prijatelji lični,
Da ponudi nam s Niemci savez dični;
A da je dičan, tko još od vas dvoji?
Od pole svieta mudar. možan vladar,
Podjarmit i nas, da uzhtije. kadar,
Nas same Niemac za premce si broji
I prijateljsku ponudja nam ruku.
A zašto? Pamti dobro mnogu muku.
U boju s nami što trpljaše često;
Zavladav nami vladat mah je presto.
Mi njemu, ne on nama slomi vrat.
Naš krvnik prê, sad želi bit naš brat,
Nam Bodricom, on — njemški orijaš!
Kog to ne diči, nije čovjek naš.
Mir s Niemcem silnim, to nam čuva prag;
Rat, rat s njim, kad nam dodje kano vrag,
Al kad nam bratstvo i zaštitu nudi,
Tko neće kliknut: tako, tako budi!
Nu dični savez taj nam još i prudi.
Slab, neuk nam je narod, svoje glave;
Okružuju ga puci divlje ćudi.
Što nas i Niemce ratom uviek strave.
Po govoru nam srodni, ali razni
Po mislih, težnjah. Tko da još bulazni
O srodstvu s njimi, o zajednoj slozi, —
Obučavali nas toga vječni bozi!
Sa slabim slablji, to je družtvo smiešno.
Ojačimo se sami, to je prešno,
Pak onda drugim ruku pružat smiemo.
Nu kako da nam osili sad rod?
Niemaca snaga znamo čij je plod.
U nas je svaki svoj, mi svi gospodujemo.
Kmet, ljeh i župan u nas je sve jedno.

Svak svoj je, a svi? krdo slabo, biedno.
Sloboda svakog svih je skupa grob.
U Niemca plemić vlada, kmet je — rob.
I u nas tako budi! Tko u boju
Ko vodja, svjetnik krv prolieva svoju?
Zar nisu ljesi? Čiji otci, djedi
U svakoj dom občuvali su biedi?
Zar nisu naši? kada kmet pobiedi
Bez ljeha Niemca? Ljeh nek bude prvi
U zemlji, koju spasi svojom krvi!
On najveć žrtva za dom dragi broji,
U boju zemlju krvju svojom poji, —
Nek za njega se kmet u miru znoji!
To ište svijeh korist, razum, pravo.
A naše kmetstvo, glupo, svojeglavo,
Još gospodara, da njim vlada, treba,
Inače soli nestat će mu i hljeba,
Dan na dan past će u prosjačtvo više,
Ta sada već od biede jedva diše.
A tko da čuva od propasti kmeta?
To nas, nas lieha zadaća je sveta.
Nu kmet naš, sliep, nerazuman i glup,
Da to razazna, odviše je tup.
Za krvnika bi držao nas svoga,
Nit prihvatio svjeta otčinskoga.
Što s dobra neide, nek se vrši silom.
A već je skrajno došlo sada vrieme,
Da bodričko nam ne izgine pleme,
Ne zagospodi tudjin domu milom.
Junačtvom dosad spasiše ga ljesi,
Sad mudrosti ga svojom neka spase.
Baš sgodno tomu savez taj se desi,
Kog Durink nudi, pridodajuć glase,
Što car nam njemški poručuje tajno:

Sve ljehe car će nadariti sjajno.
Povisit ih na plemstvo, naše kmete
Na roblje snizit, ako uzhtijete
Taj savez s Niemci izvojštit u vieću,
Privolit narod, da ga sam zaključi.
O cilju neka svaki mudro muči,
Razlažuć kmetu tog saveza sreću,
A kako, znate; svjetovat vas neću.
Svi vidim s mojim slažete se smierom;
Svi zato, braćo, na noge ustajmo,
Svi Durinku junačke ruke dajmo,
Da savez našom zajamčimo vjerom,
Nek bude sretan, čvrst i dugotrajan,
Na korist kmetu, nam na ures sjajan.
Još, gosti slavni, pune dižte čaše,
Mladence bozi nek požive naše;
Nek žive Kohan, prvi vitez moj!
Najljepši, sinko, nek je priedjel tvoj,
U miraz kćeri dajem ti ga sada:
Mog truda plod u tvoje ruke pada!«

Knez Kruvoj čašu pram Kohanu pruži, —
Al tomu oko razplamćeno kruži.
On skočiv stoji, kano više biće,
Razjaren genij, raj što mačem čuva,
Il sunce, što kroz crne magle sviće.
Po licu triesa bljedilo mu sieva,
Grud nadima se, svet ju jar razgrieva,
Ko vulkan lavu strašne rieči kuva,
A ustnice mu zadrhtale biesom,
Ko oblak pre neg božim plane triesom.

»Ti skvrneš, kneže, sve svetinje moje,
Ti nogom gaziš čustvo moje svako.

Iz iste ruke nudiš raj i pako,
I Vlastu i smrt otačbine svoje.
Al Vlastu ne ti. bog sam mi je dao,
A dom da izdam. dotle nisam spao.
Sam proklet bio, proklet mu i grob,
Tko hoće, rod naš da je tudji rob!
Zar neznaš, kneže, tko mi otac bjaše?
Ko zviezda sjajna on Bodricom sjaše,
Niemaca stoput on silničtvo kazni,
Svom rodu spas, tudjincu grom porazni.
Ti spomen mu u srcu skvrneš mom,
Ti skvrneš stari kneževski taj dom,
Gdje mnoga duša slavne smisli čine,
Gdje zaklon bjaše naše domovine.
I mačeve, što ljesi ovi nose,
Od djedova im diěnu uspomenu,
Po sto put njemškom krvju posvećenu.
Ti skvrneš, kažuć neka Niemca prose,
Od vieka našeg dušmanina kleta,
Koj viek nas goni, gazi kano pseta. —
Od njega savez neka mole ruke,
Što nose slavne pradjedova mače.
Na savez ruku koj će pružat smjeti,
Najstrašnije nek budu njegve muke,
Nek očajnik se taj sam sebi sveti!
Nek nikog nema da ga mrtva plače,
Nek mač svoj ko prokletstvo sobom vuče,
A kad ga dirne da si život brani,
Nek pane, neka smrtno zajauče!
Ko što se vino to iz čaše prosù,
Nek krv prosipa svoga roda vrag,
Prokletstvo nek mu ništeć pleme, trag,
Raztepe spomen, kano vjetar rosu!«

U stolac pao knez, poražen, blied.
Iz ruke čaša drhćuće mu pala.
Iz srca gorak proli mu se jed,
A oči grozne krv mu zalijala.
Na grudi težkom glavom klonu nice,
I sakri rukam obima si lice,
Zastenje bolno, ko da plakat briznu —
Ni jedna suza licem mu ne kliznu.
On hini samo, ko da suze lije, —
Za suze Kruvoj davno znao nije.
On samo vreba, što da ljesi rade;
A kako vidje, da ih bies spopade,
I da im planu na Kohana gniev:
Knez skoči, odkri lica divlji siev.
Zadrhtali mu dugi, bieli vlasi,
Ko kad se morski zapjene talasi.
I crna duša na licu mu sine,
Ko more tmastim ponorom kad zine.
Izkoče oči, ko otrovne zmije, —
Na Kohana ko pandže ih urije,
Ko da će srce čupat mu iz prsih.
Svi bliede, ledni prolieću ih srsi,
Od straha srca obamiru kruta,
Dok knez ne ciknu, briznuv jeda ljuta:

»Ha da te Perun! To je tvoja hvala?
Na dobročinstva, blagoslove moje,
Otčinske brige, trude, nepokoje,
Ti — otrov rigaš kano biesan pas?
Sirotče, ja te odgojih od mala,
Posvetih tebi svaki žića čas,
Za tebe drhtah, plakah, skrbih, radih,
U tebi starac opet se pomladih, —
I kćer ti dadoh, jedinu mi sreću, —

A zašto, zašto? Da me ti prokuneš.
U kal da baciš mog života svieću, —
Za tebe življah, — — da me u grob suneš!
Oh! držite me, klecam — past ću, mriet ću!
Al ne, ne! Jošte umriet nesmiem, neću!
Vi ledne žile, potecite biesom,
Gromovnim, srdce, zakucaj mi bilom,
I srčbe svete užeži se triesom,
Da strašnu kaznu na tu neman sorim —
I k jednu njega i sebe umorim!
Ti bježiš? Stani, kukavice, stani!
Pritecte, izlaz nek mu se zabrani,
Al pazte, jao, da ga tko ne rani!«

Svi ljesi navru, Kohana okruže,
Pest grče, il ju za balčakom pruže,
I mnogi zveknu, mnogi sjevnu mač, —
Zadušen nečij pročuo se plač.
Mač krvav Kohan pustio iz ruke
Te stoji miran usried vreve, buke.
U oku sjetan, bogoduh mu žar,
A bliedo lice blag mu poli čar.
Utihnu graja, mir se nadvi gluh,
Ko viši neki da tu lebdi duh.

»Sud nama, kneže, Svetovid će biti,
Pred njime nemoš čine svoje kriti.
On znade, kakvim otcem si mi bivo,
I kako otac poginu mi pravi —
To tajna tvoja al i božja zavi.
Nu ja ju slutim, ah da slutim krivo!
Od onog časa prenu mi se duša
Te strašne rieči od njekuda sluša,
Kad narod svoj si Niemcu izdat htio.

Tko prodati je domovinu vriedan,
U tome srce čovječje ne bije,
U toga grudih crn se pako krije,
Za toga strašan nije čin nijedan.
Ti plemstvo tražeć, rod izdaješ cio,
Da tudji rob, po svojem gaziš robu, —
Ti život svoj na svojih gradiš grobu.
Tko grob taj cieloj domovini sprema,
Taj s jednim samim milosrdja nema,
Ma bio otac, brat il prijatelj.
Ti bliediš? Poznaš rieči mojih cielj!
Al naroda mi nećeš ubit kneže,
Dok zadnjim srce hlaptom mi još bije,
Dok zadnja kap u žilah mojih vrije,
Dok zadnji uzdah usta mi ne sveže!
Po narodu ću širom zemlje poći,
Kazivat svima, svigdje, danju, noći:
Da život nudeć smrt im robsku snuješ,
Obitaš sreću a lance im kuješ,
Na ustih liek, na umu otrov nosiš,
Njim suze siješ, da si biser kosiš.
Znaj, svu ću tvoju himbu odat puku,
Znaj, Niemcu nikad nećeš pružit ruku,
Ne, nećeš! izvan preko moga trupa.
Al pazi, sa mnom da ne legneš skupa!»

Sto grla riknu, sto mačeva sinu,
U Kohanove da se grudi rinu,
Al Kruvoj viknu, mači o tlih zveknu —
Pred knezom Vlasta polumrtva kleknu,
Ko slomljen liljan pred olujnim nebom,
Ko diete ludo pred majčinim grebom,
Od niema groba da izprosi mrtvu,
Ko da pred paklom angjeo milost moli

Za jednu dušu, viečnim bolim žrtvu.
Na licu Vlasti tolike su boli,
I tako knezu koljena obuze.
U očiju zatitrale joj suze:
U tih joj suzah zadnja — zadnja nada,
Ko zviezda, prije neg što s neba pada.
Pre neg što umre, milo, sjetno plane.
Knez rukom trgnu i djevicu rinu,
A Vlasta niema, smrtno blieda pane,
Ko zviezda, što u bezdnu pada tminu.

I mahnu knez, i svi odstupe ljesi,
A on lagano pram Kohanu kroči,
Ko crna sjena pred njim se ukoči.
Iz očiju mu zloradost se kriesi,
A paklen posmjeh lebdi mu na usnah,
Ko ponad groba žar vatrice noćne.
Pobliedi Kohan od užasa grustna;
Skamenio ga te nemani moćne
Tajinstven pogled, niem i mrk i strašan,
Ko neizmieran crn i mukao grob.
Ko nesmiljena. tajna, strašna kob.
A ljesi pogled izmjenjuju plašan,
Tjeskobna srca trepetom im biju;
Da nevidjeno sad će vidjet, mniju.
Knez rukom rame Kohanovo taknu,
I svoje lice posve k njemu maknu.
Svi ljesi s strave odvrnuše oči.
Tko, da se drži, o mač još se boči.
A da l' tko išta začu, išta vidje?
Ni čut ni vidjet nebì ništa nidje.
I svak se pita, što se strašna sbilo?
Il samo nješto težko mu se snilo?
Al nije san, ta srce mu ne kuca,

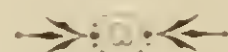
Tjeskobom čudnom speta grud mu puca,
Ta sledjena se žilam' krv ne toči,
Ta Kohan tam se kano mrtvac koči,
Ko da je iz groba niko. leden, blied.
Nečujno, kao smrti što je dav,
I tiho, ko što zmija cie̋di jed.
I kao što je vječna zaborav,
Knez Kruvoj nješto u Kohana šapnu.

I Kohan staja, ko biel grobni kamen,
Al u tren vreli znoj mu s čela kapnu,
U oči, lice udri krvav plamen. —
Nad knezom mača svog razmahnu blisak —
Tu nečij prodre očajni se vrisak, —
Te mač se knezu pod nogama složi,
Ko triesak izpod stanovita klisa.
Ko andjeoska biela sjena s visa,
Ko mukom koreć svet poslanik boži,
Pred Kohanovim Vlasta očma sinu, —
Iz ruku mač ubojit mu izvinu.
Nad oči mu se mutne magle svele,
Niz lice suze potekle mu vrele,
Na koljena je uzdrhtana pao.
S nebeske duge lik mu ruke dao,
Na žarke, svjetle privio ga grudi,
Nad oblaci da pronese ga hudî —
Al duga mu se razplinula sjajna,
S njom nestalo je lika, a očajna
Na njega cieli srušio se sviet, —
A on još diše, još nemože mriet.

Iz dvora Kohan izčeznuo netom,
Sam nezna kako, ni tko drugi znade.
Ko da se sduhom stvorio ukletom,

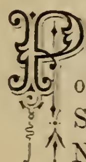
Ne vidje nitko, kako se odkrade.
Al mjesec ga je opazio bieli,
I gavranu ga prokazao vranu,
Gdje na snieg kano mrtav Kohan panu.
Vran nad njim kruži, grakćuć se veseli,
I slieće da se plienom zakrvavi,
Al opet prhne, ko da što ga stravi,
Ko da ga plaši hripanje i jeca.
Al vjetar bujni trupa se ne leca,
Al vjetar mete, snieg se virom vije
I bielim plaštem Kohana pokrije.
Te bračnimi ga zagrljali ovì
I mraznimi ga zaljuljuje snovi.

U dvoru nješto kneževu još zveči.
Da l' pune čaše, da l' okovi kruti?
Uz pune čaše bolno se ne ječi.
Nit čas uzdiše, sdvojno čas ušuti.
U lancih, vidiš, gdje se andjeo moli.
Al ne za svoje već za tudje boli.
Nu valjda oko žalno ti se muti:
To neće valjda andjeo biti bieli.
Ta kako bi ga u okove speli?

II.

TAJNE.

odniemio se stari Kruvoj kneže
Sried puste, gluhe dvorane u stócu.
Na licu čas mu mirne ruke leže,
Čas mraznovrući otire si znoj —
U srcu valjda krvav biesni boj.
Burne mu misli preo čela bježe,
Nad upalima očma vedje téže,
Al nješto viri iz očiju tmice, —
Ko pest iz groba bratoubojice.
Na žutom licu, nadvučenom borî,
Strah, smjelost, pakost, sdvojnost, oholast,
I mnoga podla, mnoga divlja strast
U metežu se grozovitu bori.
Iz stuboka se duša mu prevrnu,
Ko more, kad zahuči k nebu crnu,
Te sve strahote iz dna mu provale,
Što u dubini sakrite su spale.

Što nevidovno čuvala mu' duša,
Ko truplo grobna neizdajna tmuša;
Od dvaest lieta što je skrivo veo,
Što nitko nikad prozriet ne mogaše,
Nit sam si dvaest lieta kazat smjeo: —
Sve sad pred dušom Kruvojevom staše.

Gle kako zuri tam u onaj nugo,
I vidi sada, što je prošlo dugo:

Na odru leži mrtva Dragomira.
Njoj bjaše kćeri život rana smrt.
Za ženom s tuge Zaboj knez umira,
Očajanja ga leden taknu rt;
Uz dragi odar prikova ga tuga,
On pokojnicu grli i cjeliva,
Al suho oko suze mu ne liva.
Unići nesmje dvorkinja ni sluga.
Ne trpi nikog, sve ga mrzi, boli;
Sam Kruvoj vierni s njime tugu dieli,
Od njekad drug mu nad sve omiljeli.
A gleda l' Kruvoj, da mu jad utoli?
Na dragu da l' ga sjeća domovinu,
Najslavniji gdje Zaboj posto knez,
Kad skrši svaki s Niemcem robski vez?
Da l' na junačtva, s kojih prvi slovi,
I rodu svome dade život novi?
Da za junaka takva tuga nije?
Ne tješi Kruvoj, samo grudi bije,
Uzdiše, klima glavom, ruke lomi —
Sam sdvajajući sdojnost kneza hrani;
Pak kadšto pogled na njega okomi
Potajan, zloslut, ko da nješto kani.
Obhrvan, smavljen bolom Zaboj pade,
Ko brižna mati Kruvoj kneza diže,
I smućen sdvojno propitkivat stade,
A knez mu sjetno lieka proseć miže.
Iz njedar' Kruvoj kapi crne maši,
Što dugo tu ih za Zaboja krio.
Strjelimce mu ih medju usne slio,
Blijedeć, drhćuć, kao da se plaši,

Ko da je otrov to, ne lijek bio.
Al knez mu baci pogled blag i mio
I viernu haran pritisne mu ruku.
Liek odmah svu mu utišao muku,
Ne ćuti boli, tako mu je lako —
Al što je sklopiv oči. plako, plako?
A Kruvoj čeka, suze dok presanu,
Grčevito mu pipa ruke ledne,
I gleda, gleda, kako smrtno bljedne,
I sluša, dok je bilo knezu stalo.
Tad Kruvojevo oko zasijalo;
S radosti zvierske grozničavo planu,
I pale vedje Zaboju uzvrne
I vidi gdje mu zadnja iskra trne ....
Zapiljiv pogled u staklene oči,
Ko zmija Kruvoj osoviv se skoči:
»Knez Zaboj ode, sad je Kruvoj knez!« —
Odmilje Kruvoj po hodniku tavnu,
Za potajnimi negdje vrati sginu.
Tu kroza bliedu vidi polutminu,
U muku gdje gorostas stoji stravnu;
Prisusretne ga, valjda su se znali.
Niz šiju vlasi crljeni mu pali,
Podkrvljen obruč čelom mu se svija,
Na prsiju mu golem oklop sija;
Da l' za njim kamen, da li srce bije,
To ne znaš, al znaš, slavski sin da nije.
I miže Kruvoj, za njim drugi miže,
Te jedan drugom tiho se približe —
Zasievaše im oči, pune biesa,
Podadoše si ruke, ko dva triesa,
Što sa dva kraja prešinu nebesa.
U dvoranu se vrati Kruvoj mukom.
Lagano opet prikuči se odru.

Al samrtni mu zoni srce prodru,
Gdje vidje, Zaboj kako bielo bulji,
Užasno, ko da kori prijatelja
I ko da za njim ruke pruža i dulji.
Od stiene Kruvoj sjena posta bjelja,
Te crnim plaštem sakrio si lice,
Od pečali se stropoštao nice.
Ah jao, što je učinio s knezom!
Koj srce, dušu povjeravo njemu,
Koj drug ne knez mu bjaše, brat u svemu,
Koj najsladjom ga k sebi sputo svezom —
A Kruvoj — što je počinio kleti!
Al ne, ne! Kruvoj — sad se samo sveti!
Knez — srce mu je pogazio nogom,
Zavadio ga s ljudstvom, sobom, bogom,
Najdraže mu je oteo na svietu, —
A Kruvoj niti pisnut nije smio,
Od straha boli ni spomenut htio,
Tih, sguren, snižen, ravan podlu psetu!
Kad Zaboj Niemce proćerao prieko, —
I Kruvoj s ženom razstajat se moro,
Sa Hemom, što mu Durink dao skoro,
Te k otcu kćer je vratio daleko.
Pred Zabojem bi Kruvoj bio kleko
I molio ga, da mu dragu pusti,
Al riečce nije smio da izusti,
Znajući knežev proti Niemcem bies.
I on je gledo, gdje mu ide Hema,
Zamuknula mu usta bila niema —
Sam sreći si je moro biti lies!
Sav viek je bio knežev rob i pas —
Al osvete je sada došo čas!
Sad, sad je težke lance razkršio,
I mrtav taj je, komu rob je bio.

Sad nema više tog Zaboja kneza,
Sad, sad se davni u njem gniev razveza,
Sad slobodna se jednom grud nadima!
Da sto života u Zaboju ima,
Još sto put bi mu otrov piti dao,
Što u srcu je viekom sabirao, —
Još nogom bi mu poplesao trup,
U jedan grozan sasjeko ga kup,
I djecu, kojoj život Zaboj dao,
O kamenu bi podu raztreskao!
Ta Kruvoj djece imat nije smio,
Ha proklet, koj ga s ženom razstavio! —
Zapjenio se biesan Kruvoj krvi,
I hoće trup da knežev jošte smrvi,
I hoće sitnu djecu da potraži,
Al pomela ga bjesomučna tama.
Razabravši se, bies mu se utaži,
I mahnitoga nestalo mu plama.
Tišina svuda po dvorani mrtva,
Na odru jedna, uza nj druga žrtva —
U grobnici je niemoj Kruvoj sam,
Ohladnio je, ludila ga sram,
Budućnost triezan smišljati je sjeo
I plesti činu zaboravni veo.
Te mozgajući sjedi, dugo, dugo,
Sad jedno smisli, a sad opet drugo.
Već suton pade, mrak je dubok veće,
Već nebo svoje požgalo svieće.
Tad istom Kruvoj nasmjehnut se smjeo,
I pljesnut rukom: — sve je dobro spleo.
Izadje Kruvoj iz dvorane nieme
I neznanom se tiho drugu vrati.
Tu šapćuć dugo zabave se vrieme
Te pomno rieči jedan drugog prati.

Pak Kruvoj kadšto pozaklima glavom,
I prepane se ko pred noćnom stravom;
Al smieh ga opet razvedri utajan
Te proz mrak smjelo pogled plane sjajan.
To valjda sbore o visokoj časti?
O kneževstvu, il osvetnoj o slasti?
Al tko bi mogo razgovor im znati,
Kad stranca nitko nevidio doći,
Nit gledao, gdje Kruvoj gluhom noći
Iz dvora njekud neznanika prati
I zamotak mu uručuje bieli?
I tko da znade, kuda tudjin mačè,
I što mu jadno izpod plašta cvieli,
Ko da se diete tek rodjeno plače?
Ni tko ga sreta, nezna što je, tko je,
Al uklanja se — valjda se ga boje.
Po ostruzi mu mač zvekćući bije,
Na glavi težka kaciga se sije,
Na grudih oklop gvozdeni mu zveči.
A kako oči strašne valja i prieči,
Podvojiti ćeš, što mu oklop krije,
Da l' srce, kamen, il otrovne zmije, —
Al dvojit nećeš, slavski sin da nije. —
Tri liesa Kruvoj pokopao vajna,
Do roditelja novorodjenicu, —
Al u dva liesa sakrita je tajna.
Sav narod plače. Na Kruvoja licu
Najveća bol je, bezsuzna i niema.
Tko pokojnike oplakivat staje,
Protuži opet, videć njegve vaje.
Još spomen vječan Kruvoj knezu sprema:
Sried stolnog grada diže spomenik,
Od mjeda kneževna konjicu lik.
U kov je dušu mrtvog kneza skrio,

Na priestol knežev živ je Kruvoj sio.
Vas kolik narod predao mu vladu,
Da l' u njeg vjeru imao i nadu,
Da l' njemačke mu na granici čete
Ko nečja strava pogibelju priete. —
Tri ljeta Kruvoj kneževao veće,
Ne našo nikad pokoja ni sreće.
S daleka svieta ne vraća se Hema,
On traži svuda, al je nema, nema.
A mjesto drage Durink njemu doni —
Poriekło lažuć, nek njim druge vara
Prevaren Kruvoj i muke im stvara, —
Djevojče krasno, troljetnicu sitnu,
Prozračak sunca u prozorju kitnu,
Andjeosku pjesmu, što s daleka zvoni,
Trak zviezde, što se u grud cvietka skriva.
Tihano nebo, što u moru pliva,
Biserak rosni, što nò lier cieliva, —
Nek paklena mu bude iskra blieda,
Iz groba mukli glas, i kaplja jeda:
Nek uviek srčbu u srcu mu njeti,
Nek još u njojzi mrtvomu se sveti! —
I petnaest ljeta prohujalo lietom,
U dvoru Vlasta s Kohanom odraste
U djetinskome milovanju svetom.
Iztrunu tajne sried grobnice tmaste,
I Kruvojeva srca u dubini
Prošasti već su zakopani čini;
Nad njimi novi, crniji se rode,
Za uviek davne da sakriju sgode.
On svedjer s Niemci pazio se liepo,
Potajne želje vršio im sliepo,
I ljehe svoje izmirivo s njimi.
Te s vitezi su mnogi pobratimi.

Već kneževski mu čvrsto staja priesto, —
Duh Zabojev je u Bodrica nesto.
Još Kohana je, Zabojeva sina,
Dan na dan jače pritezao k sebi,
Nek ljubavna ga zasliepi žestina,
Da otac u njem uzkrsnuo nebi.
Bukteći plamen ljubavi bezkrajne
Sve jače Vlastu i Kohana hvata.
Kad jedno drugom' hita oči sjajne,
Il žara puno pada oko vrata,
Il šapće gugut sladki, umioni,
Il suze s milja neumirna roni:
Tad osvetničke Kruvoj sluti slasti
Nit ljubavne im neustavlja strasti.
A kad pred njime Kohan proseć stade,
Da Vlastinu mu otac ruku dade:
U srcu zlorad orio mu smieh,
Oblagan mneći: crn se sprema grieh.
Nadodje svatbe davno smišljen dan.
Sad Kruvoj bies će svršit osvetan:
I narod Niemcu postati će rob,
I dvoje dragih crna stići kob,
I Kruvoj za viek utvrdit si vlast.
Jur srka Kruvoj osvetničku slast,
Do cilja stiže zlotvorni mu viek,
A sad mu — Kohan zakrčio tek.
U srca mu je zavirio noć,
Probudio usnuvšeg straha moć:
Razriešiti će strašnih tajna muk,
Sav bodrički će na njeg dići puk:
Za grozne čine bit će grozan sud,
Na opak život bit će konac hud!

Sva prošlost crna pred Kruvojem stoji.
Svih tajna slike oživljele broji,
Sve žrtve pred njim uzkrsnule leže —
Od strave srce ledno mu se steže.
Gasnuće oko užasno mu zuri,
Ko paklen potok znoj na čelu žeže
I zmijskim plazom preo lica curi.
Uz mrtve pred njim stoji žrtva živa:
U srčbi svetoj Kohan, strašan, blied,
A za njim puka nepregledan red.
Svim Kohan tajne zlotvorne odkriva,
Ko plamen mač na svaku pruža prst.
Zadrhta Kruvoj kano suha trst,
Na koljena će slomljen, satrt past —
Al opet stara oživi ga strast.
Od mahnitosti grud mu kipeć hripi,
Zapjenjen krvlju zub mu divlje škripi,
Nabrekla jedom lica mu zasive —
Te srne napred, prsti mu se krive,
I stište šake ko da nješto davi . . . .
Al sam si ruke nokti zakrvavi,
Od ljuta bola grozovito rikne —
Pred njime žrtve, Kohan, puk iznikne.
U grohot Kruvoj osviestiv se puče —
Odjeknu stiene, a pak nieme muče.

Umiren Kruvoj sjedi tih i niem,
Ko siva noć nad snježnim prostorjem.
Nad gluhim, crnim bezdnom more mirno.
Zna, srce da mu kruto neprozirno
Tišinom lica uviek bjaše skrito,
Da Zaboj ništa u njem nije čito,
Ni, sam bezazlen, njegve himbe pozno.
Za prijateljstvo držo robstvo grozno.

Zna, blagost da mu uviek velom bjaše,
U oku milje, kad bi htio, sjaše,
Il sućut dobra, krotkost, suze, sjeta;
Da svaku krinku himba brzopleta
U čas bi sgodan navukla mu spretnu:
Pak ludi Kohan da ga odgonetnu?
Djetinjast, varav to bijaše strah,
Nemirne sviesti privid brz i plah.
Dà, tajne njegve samo jedan znade,
Nu od njeg Kruvoj straha ne imade:
Ta duša im je jedna, jedni čini,
Odavna jedna volja ih sjedini.
Ta Bodricom su skupa lance krute,
Nerazkidne i vječne sakovali,
Zakalili ih jedom svojih duša, —
Pak da ih Kohan razkinuti kuša?
Na vieke tomu svezana su usta,
Bez duše prsa njegova su pusta.
Razdvojio mu Kruvoj srce živo,
Te nezna, što l' je u njem pravo, krivo,
I jednom riečju stvorio ga grobom,
Utamničene drage il' sestre robom:
Pak što bi puku stradalac odkrivo?!

Zabieli mjesec, zviezdice zatrepte.
U tihu noć iz grada Kruvoj gleda,
Krute mu oči nekog smotrit hlepte.
Turobno titra blišteć iskra blieda
Od smrzla sniega bezbrojnih kristala,
Ko da se zemlja suzom posipala.
S daljine gluhe primiče se sjena,
Očajnik noćni, srca ubijena.
Postane časom, pak se kreće bliže,
Dok crnom gradu pod zidove stiže.

Pod jedne kule oknom se ukoči.
I brižne k njemu uzvijava oči.
Za onim oknom andjeo njegov biva.
Al što se krije, ter se ne kaživa?
Ah. zar ju veće hladan grob pokriva?
U suzah strašne boli ona pliva.
Ah, blago tomu. koga suze tješe
Te okovâ ga nieme tuge rieše,
Al težko, koga tihi sgara plamen!
Pod oknom svu noć čudna leži nješto,
Svak mislio bi, da je crni kamen;
Al Kruvoj okom zlorad je zabliešto: —
On zna, da opet ljubovnik je mamen.

I mine noć, za danom mine dan;
Okopnje snieg, te zimni ode san.
Ovjenčan sjajem, Vesnin sine lik
U modra neba rizi milolik.
Od sunčanijeh zraka vienac svijen
I cvieća dahom mirisnim oblijen
Zorolika sa čela Vesna smetnu,
I polaže ga na zemljicu sjetnu.
Oživi rieke smržnjen žubor mio,
Te srebren talas tih zaromonio.
Razvija cvietak milodahe grudi,
Zelene šume duša se probudi:
Piev milotužan biljiše slavulja.
A lahor klasje rosokitno ljulja,
Ko majka pjesmom u koljevci čedo.
Kmet strni bujne obilazi vesô;
Pak nebu pogled haran bi uzneso,
Te sklopiv ruke za ševom bi gledo.
U jesen zadnju, kad je sjeme sijó,
Za plod budući zabrinut je prêdo,

Da l' neće hrupit njemški robolov,
Pogazit strni, otet kruh i krov,
Umorit ženu, odvest djecu dragu,
Na vlastitom zasužnjiti ga pragu, —
Uz sjeme tad mu vrela suza kanù.
Sad vidi njivu bogom sačuvanu,
Iz zemlje sjeme niknulo mu bujno,
A s njim i — suza: ona ševa hitra,
Što krilci bijuć tamo u visu titra,
Te lije glasa more čarostrujno.
Što sunčanimi zrakami se sliva,
I valom harnim božji skut cjeliva!

U nebo kmetu zaronilo oko,
Sunčanim sjajem utonula duša
Nebeskog mira blage glase sluša —
Te srce mu se pružilo široko.
Zanesen grli božji vasmir cieli,
Za svaki stvorak bogu milo moli,
Da blag ga čuva, neda da se cvieli,
A ucvieljenu da utiša boli.
Razdragan šapće i sa sitnom travkom,
I nježno s drobnim razgovara mravkom,
Uvenut suzom rosio bi cviet,
Pod nogom crvku nebi dao mriet.
Ta sve je dobrog Bjeloboga stvor,
Nebeski sve je dao dobrotvor,
Na njegvu krilu cieli sviet počiva,
On ljubav svemu, svemu udjeljiva!
Pak da se čovjek s čovjekom ne ljubi,
Da jedan drugom sreću, život gubi?
Ta svi su jedni, svi su brat uz brata,
Sve neka mir i ljubav obuhvata!
I tudjin neznan drag je kmetu gost:

Sve njemu daje, a sam glodje kost.
Al milo sja mu oko golubinje,
Od sreće srce skače mu djetinje :
Ta on je dobar, kano vedar dan,
Ta on je nevin, ko djetinji san,
Ta naše zemlje on je krotki sin,
Ta on je naš, ta on je Slavjanin! —

Po kneževini raznosi se glas,
Da stalna mira nadolazi čas,
Da Niemac pruža saveznicu ruku,
Mir, zaklon, sreću bodričkomu puku.
Svud diljem, širom obilaze ljesi
I sbore svakom, svagda, gdje se desi,
Da Niemac, znajuć Bodrice junake,
Za uviek kavge odriče se svake.
U slozi s njimi susjedovat želi,
Da sve im rane zadane zacieli.
S radošću sluša milokrvni rod, —
Ne ćuti guje otrovnice hod.
A tko se sjeti oskvrnute žene,
Na njemškom koplju djece nabodene
I njemškim ognjem poharane kuće,
Pak srce gnievom vrisne mu kipuće,
Otaca kosti pohuliti neda
Te grči pest na ljeha lica blieda,
Il miran, ohol prezirno ih gleda
Il ide od njih, nit im varke sluša : —
Taj sreću sveze već u napred kuša,
Taj netom njekud izgine bez traga,
Il pane smaknut od zasjedna vraga,
Il požar koban sve mu blago shara
Te mora prosjak svietom da tumara.
U tamnicu da zirnut možeš tajnu

I mučenika vidjet borbu skrajnu,
Ah reklo bi ti umiruće oko
I uzdisanje bolno i duboko,
Kolika da je onaj savez sreća!
Da vidiš trupa u polju ležeća,
U mrtvom licu bol za djecom, ženom,
U oku ti bi čito otvorenom,
Da savez taj je sreća neprecjena.
Da vidiš pogled oka orošena,
Prognanik što ga dragoj domovini
Siromah svraća tvrdoj u tudjini;
Da čuješ hlapat bolnog srca burni,
Da gledaš suza gorcieh potok žurni :
Zar nebi reko, da na svietu veće
Od one sveze ne imade sreće?
Ah, ti bi reko, al bi reko krivo!
Ta srce tvoje, čisto, dobrostivo,
Ne sluti, tko je onieh uzrok jada.
Al da znaš, zašto tol'ko dušâ strada, —
Uzkipjele bi osvetom ti grudi,
Sav narod ti bi trgo, da se budi,
Da satre listom izdajice klete,
Što snuju propast otačbine svete!
Al kako da znaš, ta ti nisi čovjek,
Ta ti si kmet, na robstvo stvoren do viek,
Ponižen, gažen, progonjeno zviere,
Odsudjen, da te ljeh na muke dere.
A prijatelja nikog, nikog nemaš,
Tko da ti kaže, da si robstvo spremaš;
A koga imaš, otaj sam svoj nije;
Po narodu se taj ko sjena vuče,
I sluša ljehe, kako lažno buče
I gleda kmetu kako oko sije,
Pa ipak blieda njegva usta muče, —

Ta ubijeno srce mu ne bije.
Al da je srce strunulo u prah,
Na taku pakost, licemjerstvo tako,
Gdje čistim nebom crn se gradi pako,
Oživit bi ga moro božji dah,
Razgorit pepeo u plamenit siev!
Gledj onoj sjeni u očiju gniev,
Gle kako silno diže joj se grud,
I ustne drhću ko na strašan sud;
Pak začuj netom očajani klik,
Bliedeći smrtno onaj gledaj lik,
I suzâ krupni, niemi, riedki tok,
I kako trta satrt nesretnik
Te sapinje mu usta bolan muk,
Te gleda niem, gdje dobri, blagi puk
U propast vodi lažni krvolok: —
Pak ne misliš li, da u onoj sjeni
Ne biesne jadi nikad nečuveni!
Kad suton pane, kad zamrači noć,
Ta sjena spješi k crnom gradu doć,
Pod jedne kule oknom se ukoči
I čezne, jedan pogled da uoči,
Iz okna tad se ruke pruže biele,
Što gvozdene su krute negve spele,
Te k niemim drhćuć nebesam se koče,
A proz mrak suze niz kulu se toče,
Zvjezdovnim sjajem čas prosieku tminu,
U mraku opet izčeznu i sginu. —

U tuzi dan za danom lien se vuče;
Al varke brzo Bodrice okuže.
Za dana dva će savez da zaključe,
U vieću Niemcu desnicu da pruže.

Na modrom visu zviezde opet sjaju,
Ko molitve da nieme šaputaju, —
Pod kulu stope vične koracaju.
U grmu kadkad nješto čudno šušne
Il nješto kano goli mač zabljesne,
Te sjena staje, proz mrak plaho slušne,
Il oči napev u grm tmasti viri,
Al opet stupa te se poumiri:
Ta vjetrov ćuh, ta sjaj je rose kriesne.
Na dragu Kohan noćas zadnjoč čeka:
Ne dodje l', — sudba stignula ju prieka,
Ah, ako sad ne dodje, to je — mrtva,
Krvnika svog i groznog otca žrtva!
Da samo dodje, samo pogled baci,
Uzkrsnulo bi srce njegvim traci!
Oživila bi očajana duša,
Da samo jednu, jednu riečcu sluša.
Ah, sad da dodje! samo jednoč dodje!

I nema je. I ponoć gluha prodje —
Na oknu blieda sjena se zabieli.
Protrne Kohan, a pak žila svaka
Zaigra rajskog dirnuta od traka,
Na oči suzâ teknu potok vreli.
Uzdrhtan, blažen na koljena pao,
Uzkrslog srca hlapat zakucao,
Začaran kao on je dugo stao,
A nad njim andjeo rajskim miljem sjao.

Kohan.

Ti, ti si, draga! Svaka krvce kaplja
I svaki živac, srca žila svaka,
I cielog bića i najmanja mraka
U razkošju se bezkrajnom raztaplja,

Te kliče burno: ti si, dušo, ti si!
Ti srce mrtvo opet mi uzkrisi,
Iz njega ćut se svaki k tebi visi,
I ko kad kapih nebrojenih rose
U svakoj sunce zorom zasjalo se,
Tak svaki ćut mi kliče: ti si, ti si!
O Vlasto draga, sjaj mi s gora, sjaj,
U pako duše lij mi čisti raj!
Al noć je tamna, gluh nas dieli mrak,
Kroz oblak ne sja mjesečine trak.
Ah ne vidim te, ne mogu te čuti,
Tek srce moje blaženo te sluti.
Molitvu čiste k nebu pošlji duše,
Ljubavni uzdah pošlji u one vise:
Na sjaj će s neba sjaj odsjevnuti se,
Kroz one guste prodrieti će tmuše: —
Da zlatnu kosu vidim, mile oči,
I usnâ gondže, liljan lice bielo,
Nevine grudi, andjeosko čelo,
U moru slasti nek mi duh utone,
Ko zviezda, štono u skut mora klone.
Ah, što je mjesec zasjo! Nek utrne,
Nek vječna tmina cio sviet zagrne!
Što gledam!! To je duh, to mrtve slika,
To andjela je sjena bljedolika,
U bezdno što je vječnih boli pao,
Te umro tamo, za viek umro, jao!
Iz groba ti si blieda Vlaste sjena,
Od otca kruta ti si ubijena!
Ja puku nisam odo ništa, ništa,
Za život tvoj me strah i trepet tištà,
Na grožnje otca ja sam uviek mučo,
U srcu bolnom tajnu sam zaključo!
Ta šapnuo mi Kruvoj, ljuta zmija:

Rieč jedna moja — tebe da ubija.
Ja mučah, trpih — a on tebe ubi! . . . .
Al sjena stoji, s okna se ne gubi —
Oh! morda živi, morda sjena nije.
Za mene još joj morda srce bije!
O Vlasto draga, usne daj otvori,
Prosbori riečcu samo, o prosbori! . . . .
Al sve je tiho, glasa nije čuti —
Još sjena stoji, još ko mrtva šuti.
O bože! zviezda sjajnih glas mi daj,
Kiem k tebi šapće tihi njihov sjaj,
Molitve daj djetinje niem mi zvuk,
Daj glas mi, kiem nebeske duge luk
Naviešta zemlji razplakanoj spas,
Daj razgovara mrtvih duša glas,
Daj šapat cvieća, štono kiti grob. —
Da sve to skupim, takvim glasom šanem,
Da onu sjenu na rieč jednu ganem,
Da doznam smrti il života kob!
Ah! kakva iskra na čelo mi pala?
I opet, — opet — ko zviezda zasjala —. . . .
Ti plačeš, ti nada mnom suze liješ,
Ti nisi mrtva sjena, ti — ti žiješ,
Ti žiješ, plačeš, — ti me ljubiš toli,
I bezmjerno i bezmjernoj u boli!
O dodji k meni, sidji dušo doli,
Iz uze tvoje sa mnom bježi, bježi!
Što vidim? Lanci još ti stežu ruke . . . .
Ah! uteć nemo'š iz okrutne muke —
I sakrivena straža na nas reži —
O pruži ruke, k sebi me privuci,
Pomozi, svjetuj moje duše muci!
Za tobom srce bezkrajno mi teži —
Za tvojih ruku rajskim zagrljajem,

Za tvojih očju ljubavnijem sjajem,
Za tvoga srca uzdrhtanim hlaptom.
Za tvojih usnâ cjelovnijem šaptom!

Vlasta.

O dragi! Jednu riečcu samo čuj.
Al u njoj duše mi je žarostruj!
Kad sjutra opet tiha pane noć.
Gdje stojiš. na to mjesto ti ćeš doć.
Tu leži kamen. a za njim su vrata.
Što potajno do tvoga vode zlata.
O dodji. dodji! Da ti na grud hrlim.
Drhćućim da te rukama zagrlim.
Nek jedna bude zvjezdno nebo gori.
A druga drugo zvjezdano u moru!
Na tvojem srcu srce nek mi sbori
U tihe zviezde sjajnom razgovoru.
Na grudih mora tiha što počiva.
Nek s tvojom dušom duša mi se sliva!
O dodji. da ti riečcu jednu šanem.
U tebe dušu cjelovom izdanem!

Kohan.

O dušo draga. ja ću doći. doći.
Do grudih tvojih s ovog svieta poći!
U cjelov tvoj mi duša neka sgine.
Ko rosa. što na traku sunca pline.
Ko ševa. što se u vis modri vije.
Ko molitva. što u nebu se skrije! —

U noćni muk se za čas sve izgubi —
Tek od dvie sjene čù se mukao smieh:
»Ha! sjutra sestra brata će da ljubi!«
To ludi knez: al Durink zna da grieh

Drugačji sprema Kruvoj: svoju kćer
Da ništi u Vlasti, a unuku njemu;
Nu slavskog što je otca, Durink zvier
Smrt smišlja njoj i otcu i rodu svemu!

III.

LILJANI.

osvitnome zemlja sierku sjaje,
Sunašce žarko, dragoga si, čaje.
Lice joj cviećem bjelorujno rudi,
Zelenih strni kobier krije grudi,
Što lahorom se tihim talasaju,
I rosnih kapi ogrljajem sjaju.
A riekâ žile romone joj bujno
Te biju strujno i dalekočujno.
Iz duše misli izčezle djetinje,
Tê zviezde sitne s visa modra. tija.
Te svod nebeski vedar se razvija,
Da primi sunce, jedino milinje.
U susret njemu zemlja uzdah šilja:
Tu ševu, što se s pjesmom u vis vije,
A sunce vraća cjelov rajskog milja:
Tu rujnu zoru. neka dragoj sije.
I sinu dragi: sunce se zazlati —
Trepetom sjajnim zemlja sva zaplinu.
Bezbrojnom rosom pogled dragom' vrati,
U svakoj odsjev njegvih oč'ju sinu.
Bezbrojnih glasa milosklad zazvoni,
I prama suncu strujno zaromoni.
Sav trepet duše draga s dragim spaja,
U moru pieva grle se i sjaja!

Al ima ljepša od te drage draga,
U većem sjaju oko njeno pliva,
I punije joj srce rajskog blaga.
Da dragog jednoč grli i cjeliva!

U sladkom Vlasta s okna gleda mûku,
Naslanja lice o bijelu ruku,
Ko ruža da se k sniežnom lieru kloni:
Na ruci okov više joj ne zvoni.
Sa zlatom pramâ sunčan trak se sliva
A usnâ dah joj cvieća dah cjeliva,
U oku modro nebo se ogleda,
Ko andjeo čuvar u snu tiha čeda.
Bijele grudi svjetlo joj obliva,
Ko miso dragog na njih da počiva,
Ko da ih andjeo krili bielim krije.
A duša rajskim trepetom joj sije,
Ko drhtav talas, mjesec što prosieva: —
Tak dragog duša dušu joj razgrieva.
Kad rosan biser iz daleka blisne,
Kad slavulj pjesmu milu zabiljisne,
Tad uzdrhtano srce šapne Vlasti:
Ah on! to ide on, to ide on!
Kad lištem šušne lahor umion,
Od blize grud joj uztrepeće slasti
Te sluteć sbori: on to ide, on,
Raj njezin, njezin vasmir vasion!
Kad miomiris cvieća ju oblije,
Razdragano joj srce bujeć bije,
S milote sva raztaplja se ljubezne,
Za dragim draga gori, gine, čezne!
Za njegvih ruku rajskim zagrljajem,
Za njegvih očju ljubavnijem sjajem.
Za njegva srca uzdrhtanim hlaptom,
Za njegvih usna cjelovnijem šaptom.

Još neide dragi, još je bieli dan,
Još nije pao tihi, tamni san.
Kad plašt se crne porazvine noći,
Oh tad će doći, tad će dragi doći!

Za modrom već se sunce krije gorom
I zapadnom ju ovjenčava zorom.
I gine sunce, trak za trakom gine,
Ko djevičanskog vienca da je sjaj,
Ko da ostavlja andjeo zemski kraj.
Iz duše Vlasti trak za trakom pline,
Otajstven joj se pootvara raj.
Jur zašlo sunce, suton se razkrilja,
Večernja zviezda titrajuć zasije,
Za suncem gleda puna tiha milja.
U srcu Vlasti sjajan trepet bije,
Omamljuje ju groznosladak mrak, —
Zaliven suzom očiju joj trak.

O sidji sladka, tajinstvena noći,
U tvojoj blagoj, čarobnoj tihoći,
S drhćućim, vlažnim mjesečine trakom,
S bliedećim što se ginuć grli mrakom,
Tihane vise trepećuć pokriva,
U snivajući dol se s visa sliva!
O dodji, noći, s lahorenjem bajnim,
Što cvieće šaptom milo ljulja tajnim,
Grleć mu grudi ljubazno šaputa
I biserne mu riečce stresa iz skuta.
O dodji, noći, s tvoje rose ljeskom,
Što svodu tiho izpada nebeskom,
Te dol i vis biserci sjajni kriju,
Ko andjeoske da se misli siju.
O dodji, noći, s tvog otajstva čarom.

O dodji sjajna s tvojih zviezda žarom,
Nek štitom božim dvoje dragim sjaje,
Nek ljubavne im prve zagrljaje
Zvjezdovnim plaštem čuva i pokriva
I s cjelovi se njihovimi sliva!
O dodji tiha, tajna, sveta noći,
O dodji, tad će i on, — i on doći.

Za nebom Vlasti otelo se oko.
Izgubi u njem pogled se duboko,
Te roni, roni u bezkrajne vise,
Ko molitvica u njih niema skrì se.
Za čas ko zviezda iz neba se vrati,
Za čas je more zviezdâ stalo sjati.

Nad zemljom mjesec stere pokrov beo,
Ko da je dievi biel mrtvački veo,
A zviezdâ pruga ponad nje se svila,
To andjela su sjajna pala krila,
Plačući što je zemlju preklopio.
Ah zemlju, gdje je narod poginuo!
S tišine lahor kadšto dane tio,
Ko da se uzdah umirućeg čuo.
Dolinom potok žalobno žubori,
Ko zadnja suza kad na licu gori.
Tam neba rub i tamni vrh se ljube,
Ko da je gavran crn nad trupom pao.
S pod ruba bljesak kadšto se zasjao,
Ko smrtan nož, pod plaštem što se skriva.
U mraku tam se kućarice gube.
A tam ih mjesec bljedilom pokriva,
Ko da nad grobnim mogilami sniva.

Na nebu zviezde plačno, tužno blište —
Slavjanskog puka tužne to su duše,
Što slute, da će ostavit nebište,
Jer zlotvori će s visa da ih ruše,
Gdje u slobodi tečaj vrše sjajan
I boži priesto harnim kruže tekom.
U robstva jaz ćo pasti, dubok, vajan,
Ah past će dolje, sginut tamo viekom!
Ko kriesnice će tiho tinjat samo,
Ah, svačja noga gazit će ih tamo;
Na groblju slavskom bit će suze rosne,
Igračka tužna bure nemilosne!
Od zviezde k zviezdi šapat prhnu tajan,
Zašapta bolno zvjezdan sbor bezkrajan.
Sve zviezde jednu zvjezdicu obkole,
I trepte ko da milost od nje mole,
Pred sestricom si ko da suze liju,
Oj tako milo, tako tužno siju,
I biserne joj traka riečce šilju.
Sve njezinom se utiču okrilju,
Sve od nje život, spas, slobodu mole,
Nek svojim bolom njim odkupi bole.

Na nebu šapat Vlasta sluša, sluša —
S užasa sva joj protrnula duša.
Sve misli joj se jedna k drugoj kriju,
Ko cvieće, mrazni vjetri kad zaviju.
Od čuda Vlasta sva se omramori —
Na licu svjetlo čarobno joj gori,
Ko andjeoski da je kamen kip.
Za čas oživi te u tilji hip
Niz lica suza za suzom obori
I bisernim se tokom tiho vije.
U suzah tih — svih zviezda trepet sije,

I mjesec zrake u njih kupa bliede,
Ko da ih tude posvetiti grede.
Tajinstven, svet je suza njenih sjaj:
U njem se boži utopio raj,
U svjetlu tom andjeoske duše rone,
U struji toj nebeski sbori zvone.
Iz oka Vlasta takve suze lije,
Iz duše k bogu molitva se vije:
Za milione ona diže glas,
Za milione moli milost, spas,
Nek milione robska kob umine.
I još za jednu dušu ona moli,
Neumirnu a s neumirnom boli.

Sa neba zviezda jedna padom šine —
Od liera miris lahoreći dane —
A Vlasta vriskom umirućim pane.

Za čas se digne, al ne živa više,
Ne živa, ipak napried stupa i diše,
U baštu slazi, gdjeno cvate lier,
U bašći k lierom svoj upravlja smjer.

Ko liljan biel medj liljani se šeće,
Na snježni vrat im snježnu ruku meće,
Te mirno trga, lier za lierom bere,
U svaki cvietak po suzicu stere:
U liljanovih grudih suza blista,
Ko da je u nje duša pala čista.
Nabravši liera punu rukovjet,
Uzvine oči na taj krasni sviet,
I gleda zviezda mili, čarni sjaj —
Svog dragog oči u tih zviezdah gleda,
Ah njegve oči kob joj vidjet neda!

I sluša lahor, vrući uzdisaj,
I pije miris cvieća, sladki dah,
I sluša rosu s ruže tiho kapat,
Ah, njegvih usna neće slušat šapat,
Ah. njegvih usna nikad ljubit neće!
Iz bašte Vlasta tihim krokom šeće —
Još zadnji pogled na taj svijet baci.
U dušu joj se svi mu sliju traci,
U njih joj srce dragog svoga grli, —
Ah, njega nikad neće grlit veće,
Ah, nikad, nikad vidjeti ga neće!
Iz bašte Vlasta brzim krokom hrli,
U tamnicu se, tihu sobu vrati,
I zatvori ju prozori i vrati.
Ni dašak u nju ne dopire zraka:
Ah, to je njezin lies, to je njena raka!

U zlatnu žaru djene liljancvieće,
Svatbeno na se bielo ruho meće,
Na djevičansko tad se spusti lože,
I sklopi oči — smiluj joj se bože!

Iz liljancvieća miris se izliva,
I kružeć stvara lake, biele slike,
Andjelke suzne, sjajne, bljedolike.
Već more vala mirisavih pliva . . . .
Iz njih se kolo andjeosko diže,
I prama Vlasti plije bliže, bliže,
Te oko nje se s pjesmom rajskom vije.
Sve brže kolo andjela se toči.
Dražestnije sve lice im se sije,
Umiljnije sve na nju gledju oči — — —
I već za bielu ručicu ju shvati,
U vis nebeski sobom ju uznese.

Bezkrajno svjetla more stalo sjati,
Bezbrojne vječne luči tu se kriese.
U sjaja vale oko Vlasti tone —
Ah jedno u njih sgledat čezne lice,
Al zalud, zalud svud joj oči rone — —
I već joj pale težke trepavice.
Pak pruža ruke iz tog mora sjajna,
Na doljni sviet priek prostora bezkrajna
Za jednim grudma ruke pružat želi —
Al neizmieran svjetla kraj ih dieli,
Al težka ruka već se dići neda.
Ah, samo svjetlo, svjetlo ona gleda,
Bezkrajna pred njom žara struja niema —
Ah dragog nidje nema, nema, nema! . . . .
Ni maći već se ne može joj tielo,
Nad njim se more svjetlosti nadvelo.

I prošo jurve Kohanu taj dan,
Ko bezkrajan al divan, sladak san.
Pun nade on je luto, pun života,
Oživila ga ljubavi milota.
U dragoj misli izčeznule sve mu,
U nebu košto zvjezdice bezdanom
U osvitanju sginu jutrnjemu.
Kad pala noćca, gradu se uputi.
Čeznućem svi mu zaigrali ćuti
Ko rose kap, na listu što trepeće.
Pod okno došav, kamen on odvali,
U tilji časak dragoj izbi sleće . . . .
Nebeski zvuci u njem zakucali,
Obsipan svjetlom rajska otvara vrata,
Polećet hoće na grud svoga zlata —
Tu leži Vlasta u bliedećem mraku:
Ah, stupio je u njezinu raku!

Po mrtvoj dragoj mjesec bieli sije,
Nad glavicom joj sjajan vienac vije:
Nebesko svjetlo titra joj nad tielom
Ko mjesečina po liljanu bielom.
Preklopile joj biele vedje oči,
Al kroz njih žar se neki rajski toči.
Na usnah lebdi čaroban joj sjaj,
Ko rose kap na procvaćeloj ruži:
To lebdi njezin zadnji uzdisaj,
To duša njena oko usna kruži.
Uz mrtvu dragu Kohan mirno kleče,
Na njene oči gleda, usta njena,
Nepomičan, ko da je mrtva sjena,
Ukočen, miran, bezriečan i niem,
Ko tihi cviet nad humkom grobnijem.
Al suzan mlaz mu preo lice teče;
Na dragoj suze biserom se kriese,
Ko zviezde, što ih bog iz ruku strese
Na zemlju, kad je ko grob tiha pusti,
Kad plaštem mrak ju zaogrne gusti.
Iz suza biser k biseru se niže;
Iz njih se sjajna pruga k nebu diže,
Nek po njoj duša dragina se vrati,
Životom nek joj lice počne sjati.

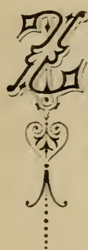
I netom Vlasta otvorila oči,
Al u njih nije ovog svieta sjaj.
Iz usta rieči šapat slab se toči,
Al takvim šaptom sbori samo raj.
I rukom bielom Kohana zagrli,
Al tako duše grle se umrlih.
I cjelovom mu usta dirne usti —
Na usnah dragog draga dušu pusti.
I glavica joj klonu na uznako —

Nad mrtvom dragom dragi dalje plako.
Na grudih njenih glavu svoju skloni,
U licu njenu pogled niem mu roni,
I teče suzâ nepresušan vir,
I mirom čuva sveti groba mir.
A mjesečina sjajna se nadvela
Nad dvoje dragih dva mramora biela.

IV.

MJEDNI KONJIK.

Za gorom veće žarko sunce pada,
Te posred Greba, bodričkoga grada,
Na veli trg mu zadnje zrake sipa,
I titra oko mjedenoga kipa.
Nad kamenom se golem konjic penje,
Od bojna biesa ko da hržuć stenje;
Knez Zaboj na njem u stremen se diže,
U desnici mu mač na zapad siže,
Junačko oko plamenom mu gori,
Iz usta ko da rieč se bojna ori.
Jur zadnjom sunce rt mu mačev zlati,
Što kano zviezda ponad doma sije.
Nad kipom hoće l' sjutra sunce sjati?
Pod zemlju morda knez se noćas skrije.

Uz mjedni kip na svetom žrtveniku
Perunov gori pravdozvjestni plamen,
Velikog vieća starostavni znamen,
I kneževu se bukteć vije liku.
Na okol slegla svetinje se sila:
Tu vladikâ su lica vedra, mila,
Glavara mudrih bodričkijeh kmeta;
Tam lieha stoji ponosita četa,
A do njih hrpa teutskih vitezova,

Ubojna lica, oka jastrebova.
Medj njimi Kruvoj, stari knez, u sriedi
Na kneževskome sjajnom stolcu sjedi.
Kamenje drago sja mu oko čela,
Mač, grimiz, žezlo, zlatan pas ga rese.
Iz oka hołost sieva mu vesela,
A izdajničke mirom skriva biese.
On danas strašnu osvetu si vrši:
Sam narod za čas vrat će svoj da skrši,
Sam narod sad si vječan kopa grob,
Sam vieća, da će tudji postat rob;
A brat i sestra grle se i ljube
I cjelovi se prokletimi gube.
Nek gubi Kohan, taj svog roda spas,
Nju, sebe, narod svoj u jedan čas!
Najljepši danas Kruvojev je dan,
Dan strašan jednom, jednom dočekan!

Za savez s Niemci mnogi već sborahu:
Svi velom srećom za svoj rod ga zvahu.
Zasliepljen kmet se stalnu miru nada,
Za uviek ratnih, misli, prost je jada.
A kleti ljeh mu sladka sna ne muti,
Il kriepi lažnu nadu, ili šuti.
Knez Kruvoj mirno sluša, pazi, gledi.
Već glasnik kneżev hoće da zaredi,
Da viećem glase u svetu žaru kupi,
Al u to starac u sriedinu stupi,
Perunov gdjeno sveti oganj gori,
I moli kneza dozvolu da sbori.
Umuknuv sve na čudna starca gleda:
Po ramenih mu pala kosa sieda,
Do pojasa ga biela brada resi,
U oku milom suza mu se kriesi —

Na davno valjda sjetio se doba.
Prousti starac drhtavijem glasom;
Po vieću ide glas ko glas iz groba,
Ko da se davnim muk razvezo časom.
Od straha knezu zadrhtala duša, —
Bliedeći starca neznanoga sluša.

»Odavna moja zamukla su usta;
Na kletve mi se otvarahu samo,
Il pjesme vajne usried luga pusta.
Te pjesme samo ja i vetri znamo,
Kažući tugu jedan drugom tajnu.
U Labu gdjeno Seva pada sjajnu,
Pod svetom lipom koljeba je tamo;
Tu stvora ne bì, ja tu bivam samo.
Medj ljudi dugo, dugo nisam bio.
Al danas ostat nisam mogo, htio;
Govorit hoću, mučat sad ne mogu.
A to što sborim, molitva je bogu.
Djedova vaših ostanak sam jedan;
Oj čujte glas moj, davnih spomen dana.
O nečuvenih čujte srca ranah.
Oj čujte život nikad nepoviedan.
U davno doba — to je prošlo davno! —
Iz Njemačke se jednom s plienom slavno
U rodne kraje naša vrati četa,
Zarobiv silu dušmanina kleta.
I ja se u toj hrabroj vojsci desih;
Dovedoh sužnjem Vitolda si doma,
Mladića Niemca, vitežtvo ga riesi.
Kod mene on se udomio omah
Ko sina ja ga pazih, ko svog gosta.
On — nehće kući, veće kod nas osta,
Te s kćerju mi se oženio skoro.

*

Ne postajalo za tim dugo vrieme,
U kući mržnje posio je sjeme:
Od kćeri ja sam s ženom otić moro,
Na blizu starog dom sagradih novi —
Nu kćer mi nebo djecom blagoslovi.
Za četir ljeta vojsku digo Niemac,
I našu zemlju haro ognjem, mačem,
Svi kraji naši ozvanjahu plačem.
A tada Vitold, kleti inozemac,
Djedovski dom mi požarom zapali
Te kuća mi se u pepeo svali —
A s njim i kćer mi Danica izgori!
Još sad u duši vrisak njen mi ori,
Još sad mi oko strašan prizor gleda,
Gdje Vitold ženi iz plamena neda,
Već sam ju baca u požara ždrielo.
Kad sgledah, srce biesom mi zavrjelo,
Potekoh, strašnog zlotvora da davim,
Al plač mi grozan kćeri pamet smete,
U oganj skočim, da si spasim diete —
Ah! izčezla je veće plamom mavim!
Tad čujem djece njene jauk, pisku,
I dim i oganj već ih daveć grli
I odjeću im već i kosu prli, —
Poletim, njih da otmem jadu blizku,
Poletim — jao! Vitold već ih drži
I bacit hoće, nek ih plamen sprži.
Iz obadviju zvierskih veće šaka
U plam zavitlat hoće dva dječaka —
U ruke biesan nokte mu zarijem
Te sve mu žile strgam i probijem
I sav u krvi on se u žar svali,
A sinci živi na grud su mi pali.
Utekoh ognju, spašena su djeca!

I već mi noga na molitvu kleca,
Već zahvalne me potekoše suze,
A tad — od straga konop me obuze,
Ah! Niemac me je zarobio kruti.
U svoju zemlju odveo me robom;
Nu barem djecu imah dragu sobom:
Na njihov pogled bol mi viek ušuti.
U tamnici sam boravio s njimi,
Al jednog nebo skoro k sebi primi.
Na mojih on je umirao rukuh,
Ah, svu sam gledo njegvu bol i muku!
I drugi, Mislan, jur sve više gine,
Glad, tuga ljutom boleznju ga kine.
Iz tamnice se tad uteći zakleh,
Da barem jednog, zadnjega si spasim.
Noć na noć biega spremat ne počasim:
Na oknu šibe već se porazmakle
Te prvi samo jošte čekah mrak,
Pak svanuti će slobode nam trak.
A tad mi Niemac — Mislana odnese!
Još sad mi srce užasom se trese . . . .
Ja ostah sam u tamnici dubokoj.
I stoput tražih sam si smrtni pokoj, —
Ne mogoh umriet, na životu ostah.
Na slobodu me Niemac pusti jednom
I povrati me rodnom kraju biednom. —
Za mnogo lieta opet vojna posta,
Na zemlju opet Niemac nam nasrnu:
Sve pleme naše k obrani se sgrnu.
I meni snagu povratio jed.
Opasah mač, ja, starac slab i sied.
Na Lužnici se grozna sori bitka.
Gdje najveć koplja prozvižduju židka.
Gdje iskreć najveć mač o maču kreše.

Gdje smrt na hrpe sgrće i diže leše,
Tu stojah, tu se borah: tražih smrt.
Al ničij gvozden ne dirnu me rt.
Na jednoč vitez konjik me saleti:
Na glavi mu se šljem s prozirkom svieti,
Na prsih oklop zvekće mu i sieva.
Sukobismo se puni bojna gnieva.
U isti čas zamahnu mača oba:
Prorazio me on; u isto doba
Šljem, vizir, čelo razsjeko sam njemu.
Ja padoh, i on na zemlju se svali.
A jaoh! — tad na času samrtnjemu
Na grudih smo si grozno zaplakali —
Ah, to je Mislan, moj je Mislan bio!
On umre, ja sam nad njim suze lio,
U smrti čeko skori boli spas, —
Al zadnji meni nehće kucnut čas.
Ja klekoh, suzan milost boga prosih,
Nek jednom smrt mi žića nit prekosi
Al zalud! još mi srce živo kuca.
Pobiešnjeh jarom na onoga sudca:
Na usta mi se strašne rieči makle,
Grozeć se ruke proti nebu pružih
I kletvami ga samrtnik naružih.
Na osvetu se Niemcu groznu zakleh,
Prisegoh nebu, da ću biti zvier,
Smrt Niemca jedin žića bit mi smier,
Prisegoh uzrok biti plaču, jeci,
Prisegoh Niemcu biti grozan premac,
Smrt, smrt, prisegoh svemu, što je Niemac,
Smrt svakom', smrt i utrobnoj još djeci —
To, to se zakleh, ako smrt me mine!
I minula me, ostah na životu!
I dugo življah sried samotne tmine,

Promišljah uviek zašto kletvu otu
Dopusti bog te život mi ne uze.
Ni grožnje mi ne primi niti suze.
Pak uviek smislih: našeg boga nema.
U šumi življah, životinja niema,
U vjetar bučni samo kletve tulih.
I ono nebo, dare njegve hulih.
I mišljah, zašto život taj nam daje,
I zašto moje već ne skrati vaje.
Sad znadem, znadem zašto dosad živih,
Sad ćutim, kolko Bjelobogu skrivih —
Občuvao me stari slavski bog,
Da slušam, gledam sreću dana tog,
Da vidim, gdje se Niemac jednom kaje,
I prijateljsku ruku nama daje,
Milosti božje čist da vidim vir,
Da vidim, gdje se svietu vraća mir!
Na koljena mi noga drhćuć pada . . . .
Nad viećem ovim ruke pružam sada,
I blagoslivam vašu ljubav, slogu.
Svih, svih vas sreću izporučam bogu,
Nek bude jednom po svem svietu mir,
Nek boja. krvi već presahne vir.
Sad Bjelobog mi muke sve naplatì.
Vam, vitezovi njemški, pružam ruku
Nad morem jada, što ih od vas patih,
Nad ubijene djece moje trupi,
Nad vaših žrtva nebotičnim kupi,
Vam pružam ruku, nek ju vaša prima,
Nek odsad ljubav ljudstvo obuzima.«

Pak vitezovom tronut starac kroči.
I svakom ruku rukom svojom stisnu.
Dobrote žarom zasjale mu oči,

A blaga suza na licu mu blisnu.
Milinjem sja mu oko golubinje,
Od sreće srce igra mu djetinje:
Ta on je dobar, kano vedar dan,
Ta on je nevin, ko djetinji san,
Ta naše zemlje on je krotak sin,
Ta on je naš, ta on je Slavjanin!

Uz knežev priesto starac tiho sjeo
I blagim svjetlom zasjalo mu lice,
Nad oči težke pale trepavice —
Te vječna sna ga zagrnuo veo.
Zamuknula mu zaviek usta niema;
A svatko misli, da on tiho driema.

Nad šumnim viećem tihi mjesec sine
A glasnik opet zaredjivat vine.
U zlatnu žaru svaki glas mu daje, —
Dobitnim sievom oko knezu sjaje.
Al u to čudan viećem podje žamor;
U sriedi, gdjeno sveti oganj sije,
Nenadan Kohan stoji ko biel mramor.
Po licu sjaj mu čaroban se lije
Na rukuh drži neki zavoj beo:
Pokleknuv zatim taj odvine veo —
I sinu tielo djevojčeta mrtva.
Još svaki dvoji, da l' je smrti žrtva,
Il da l' je Kohan ušo on kraj greba
I rajsku vilu donio sa neba.
Otajstven žar obliva dragih dvoje . . . .
Nebeskih kraja sveto svjetlo to je.
Pobožan muk se nadvio nad viećem,
U strahu Kruvoj drhće sve to većem.

»Oh gledajte ju, umrla je, jao!
Za vas je život svoj taj andjeo dao.
Bezmjerno mene ljubila je ona,
Sve ja joj bijah, sviet, raj, vasiona,
A ipak ona umrla za vas,
Ah umrla je meni za vaš spas!
Na svatbi našoj strašan čin se sgodi.
Knez Kruvoj onda sa svojimi ljesi
Na izdaju se s Durinkom nagodi,
Što poslan carem njemškim tu se desi.
O čujte: s ljesi obećo je knez
Privolit nared na taj s Niemci vez,
Naredit, da ga viećem puk zaključi,
A Durink njemu uzdarje izruči —
O čujte! Niemac obećo je ljehom
Vitežtvo njemško — robstvo vam, vam kmetom!
Ja skočih, ustah prot kovarstvu kletom,
I rekoh poći zemljom brzim spjehom,
Izdajstva, rekoh, da ću odkrit tajnu
I namienjene jade kazat puku.
Tad Kruvoj rieč mi šapnu jednu vajnu,
A drugu lažnu al na dvojbe muku;
Nedržah lažju, što mi ciknù zmija:
Rieč jedna moja — Vlastu da ubija!
U tamnicu mi zaručnicu baci
I okovi joj jošte ruke sputa,
Očajan, mrtav ja po svietu lutah,
Zagrnuše me pakleni oblaci,
Te mûkom slušah kletih lieha varke
I sretne slušah besjede vam žarke,
Pak šutih — bojah krvnika se kneza.
Za Vlastin život srce moje preza.
Pod knežev grad sam svake noći bježo.
Pod oknom njenim sve do zore ležo —

Za njom mi srce goreć uzdisalo,
Ah nigdje lieka naći nije znalo.
I jedne noći ukaza se draga,
Na drugu noćcu čekat me obreče —
Oživih, krvca žilam' mi poteče . . . .
Odlučih mriet do grudih rajskog blaga,
U cjelov njezin bolnu izpustit dušu
Al' robsku roda ne doživit tmušu:
Odlučih umriet s bola ljubavnog,
Al' puku kazat sve pri'e časa tog.
Ja dodjem; — Vlasta na umoru leži —
Još živi, nješto kazati mi teži —
O čujte rieči umiruće Vlaste:
»Ja umroh, narod nek ne umre moj,
Zamukoh, nek se muk razrieši tvoj.«
O čujte, spaste slobodu si, spaste!
O gledajte ju, donieh vam ju mrtvu,
Za sreću, spas vaš djevičansku žrtvu!
O primite ju! Primite taj dar,
O spasite se, to će bit vaš har.
Zar ne vidite, gdje joj izpod vedje
Moleća suza titrajuć vas gledje?
Zar ne vidite suza mojih rieku?
Zar ne čujete grudi bolnu jeku?
O čujte naše suze, naše boli,
Ne dajte, da vas tudjin gazi holi!
A vi bez duše i bez srca ljesi,
Il pokajte il Perun vas raznesi!
Djedova vaših sjetite se slavnih,
Junačkih čina spomente se davnih,
Ne skvrnte sveti pradjedova prah,
Ne kujte rodu svome okovâ!
Ne kršte predja vaših žare svete,
Gdje pepeo im svetim sankom sniva

I dičnih čina uspomenu skriva;
Ne kršite ih, da ih bure klete
Raztepu svietom, da im traga nema.
O gledjte, čujte tog andjela niema,
Gdje suze mu se izpod oka izvile,
Gdje tako mrtvim sve vas moli likom —
Domovine si ne izdajte mile.
Ne izdajte je, neizdajte nikom!«

A knežev pogled pakostan zabliešto —
Do sebe ljehom prišapnuo nješto,
A od njih dalje rieč po vieću podje;
Za čas sve vieće šapće: jadnik, lud!
Gledeći mladca svakog sumnja prodje,
Od sućuti se svakom steže grud.
Po vieću Kohan tako sdvojno zuri,
Niz bliedo lice suzâ mlaz mu curi.
I svak se sgraža na taj udes hud,
Zaklima glavom, šapne: jadnik, lud —
U svetu žaru dalje glas svoj meće;
Te sve već glasnik obredio vieće.
Zemaljski kmeti glase štijuć broje,
Najave knezu cielog vieća volju:
Da savez s Niemci svi utvrdit mniju,
Svi od njeg sreću izgledaju bolju.
A knez se digne, zaključak razklikne,
Te cielo vieće urnebesno vikne.
Po svem se vieću dugo, dugo ori
Gromovit uzklik: Niemcem mir i slava!

A Kohan skoči, grozna blieda strava.
Ubojitim mu oko sievom gori.
U očajnički udario smieh,
Ko da je grom nebesa burnijeh.

Svak gleda grozu, svakom srce trne,
Niz čelo ledne polieću mu kapi.
Da vidi diva, svakomu se tlapi —
Da orijaški nebo Kohan tiče,
Ko oblak mu se kose viju crne,
Po bliedom licu munje bljesak siče,
Iz usta božja kletva mu se ori.
I svakog srazi triesa plamen rt,
I svakom srce žigom kletve gori.

»Da, slava Niemcem, a vam robska smrt!
Podajte ruku Niemcu, nek ju smrvi,
Nek njom ko pandžom od vas stvori strvi,
Nek bratskom rukom djecu vam zadavi,
Na bratskih grudih sav nek narod smlavi!
A koj vas, kad se Niemac vragom stvori,
Povuče mač, prot njemu da se bori,
Taj mač, baštinstvo slavnih pradjedova,
Nek kletvom svih, svih njihovih duhova
Otežča, nek mu iz ruku proklet pane,
Nek mačem tim od Niemca ubit lane!
Djedovski oklop na vašijeh grudih,
Oskvrnut od vas, nek vam prsi sdrobi!
I šljem vaš, što ga sin od otca dobi,
A taj od djeda, zatočničku slavu,
Od svih vam predja proklet, proklet budi,
Nek izdajničku svakom sgnječi glavu.
Nek svaki žića čas vam proklet bude,
Bez krova bili, bez vlastite grude,
I skrajna ura bila vam prokleta,
Ko progonjena umirajte . . . . pseta,
Kad ljudskog čuvstva nema vam u grudih,
Kad jeste . . . pseta robska, a ne ljudi!
Otaca pepeo oskvrnuste sveti —

Nek on se vama užasno osveti!
U otrov nek se po svoj zemlji stvori,
Nek svaki plod u klici još uguši
Nek svako sjeme, travku, stablo izgori.
U pustoš dok se zemlja sva usuši,
I bude samo goli piesak crni.
I svako svjetlo po nad nje utrni,
Ni sunca niti zviezde neka nema,
Nek bude pustoš mrka, mrtva, niema,
Stan noći, gdje je vaše bilo pleme.
Nek ljudskog stvora nikad ovdje nije,
Izdajstva samo nek tu niče sjeme,
U piesku ljute nek se legu zmije,
Prokleti dusi vaši neka plaze
I kip ov mjedni viekom obilaze!
Kroz vieke nek mog otca stoji lik,
Junačkih čina dičan spomenik.
Nek viekom ime njegvo slavno slove!
Nad vami kletve bog nek vrši ove!«

Knez Kruvoj skoči, u smieh čudan puče —
Dubine pakla takvim smiehom buče.
»Kip mjedni neće viekom stajat, neće!
Još časak samo, pak ga nema veće!
Poskočte druzi, na noge se ljesi,
Nek jednom naši razmahnu se biesi!
Naložte oganj, nek se plam razvali,
Nek Zabojev se taj spomenik stali.
Od njega ćemo lance kovat kmetu,
Na vječno robstvo bodričkomu psetu!«

I žrtveniku Kruvoj neman srne —
Na licu žile nabrekle mu crne.
Pás zlatni, žezlo, vienac dragokamen

Sa sebe strgne, baci sve u plamen,
Na ljehe rikne — da se nebo strese.
I mnogog rieč nadzemskom silom vuče,
Te lomača se za čas silna snese.
Uzbukti plamen, visoko se diže,
Spomenik mjedni od svih strana liže.

Na koljena je tada Kohan pao.
Pram nebu dignuv ruke zaplakao.
U suzah divan ognja igra sjaj,
U suzah tih je cielog roda vaj.

»O Bjelobože! neizmieran ti si!
Iz ništa ljubav tvoja sviet uzkrisi —
O primi ljubav čistu dragih dvoje,
Bezkrajnu, svetu, tvoja kano što je,
Iz trupa njinih mrtvom' vrati žiće,
Ti, koj iz ništa svako stvaraš biće!
O primi dviju duša čistu žrtvu,
Iz njih oživi sliku ovu mrtvu!
U sveti oganj tvoj, al sad oskvrnut,
Da umrem, s mrtvom dragom ja ću srnut,
Nek naša smrt mu silu svetu vrati,
Nek stvornim žarom opet počme sjati,
U mjedni kip taj život nek ulije,
Nek slavni Zaboj opet sad ožije,
Da zatočnički zagrmi mu glas,
Da spasi rod svoj njekoč roda spas.
Odvrni od mog roda smrtni čas!
Uslišaj plač moj, moje molbe, boli,
Sav narod u njih za svoj spas te moli;
Kroz mene vapi miliona glas,
U suzah mi je miliona jad,
Ta ruka, što se k tebi diže sad,

Moleća to je miliona ruka,
Moj jad, moj vaj je miliona muka!
Što stvaraš, Bjelobože, to i držiš,
Sam ljubav, ti neljubav svaku mrziš,
A rodu mom da muke samo spremaš,
Milosti za nj ni jednog traka nemaš?
Čuj Bjelobože plač moj i moj vaj,
O čuj me, kipu mjednom život daj!
Nek mrtvi rod naš od propasti spasi,
Kad živog neima, da se za nj oglasi.
A umirućeg ne uslišaš li me, —
Tad Crnobog si, i črt ti je ime!
Tad na te pada miliona krv,
Od miliona ti si stvaraš strv,
Da jastrebljim ih kljunom trgaš, dereš,
Od kostih njinih priesto sebi stereš!
Tad svjetlo sveto, vjekovito nisi,
Tad bezdno mraka tamničnoga ti si,
Nesmiljena si grobna, trula noć,
Tad izdišuć te proklinjem i kunem!
Za čas ću umriet, k onim zviezdam doć —
U pest ću zviezde sgrnut, da ih sunem
Ko vrele kletve u strašno ti lice.
Nek viekom na te padajući nice
More se suza proklinjućih 'sipa,
Nek kletva moja viek na tebi gori,
Bezkrajnošću se viekom, viekom ori!
Il čuj me, rod moj spasi, neumori!
Uzkrisi otca iz mjednoga kipa!«

U rujnom svjetlu sried plamena biela
Dvie čudne slike, dva zasjaše tiela. . . . .
Za časak zadnji izčezo im znamen.
U silan buket digao se plamen,

Kraj mjednog kipa divotno se vije:
Na konju Zaboj kano živ se sije.
Iz oka munja porazna mu gori,
Iz usta niemih grom koreći ori,
Iz ruku mač mu osvetnički siže
Na zapad, gdje se priesto knežev diže.
Ko da će sad da Kruvoja prorazi.
Od čuda kosa zlotvoru se ježi,
Po tielu triesa leden plam mu lazi,
Posivjele mu smrtno drhću ustne,
Užasni pogled kano grob mu reži, —
Na mjedni kip mu oči zure grustne.
Na pogled taj bi sviet obamro cio,
Sav život bi se mah okamenio,
A kako neće skamenit se ljudi!
Sve vieće s groze oči oborilo:
Strahote breme svakom stište grudi,
U svakom srcu obumrlo bilo,
Nad cielim viećem užas razastrt,
Na svakom licu blieda vreba smrt.
Al kroza smrtni, niemi, strašni muk
Svak sluša rieči bjesomučnih zvuk.
Knez Kruvoj biesni, krvavo se pjeni,
O činih sbori dosad sakrivenih.
Na spomenik ko vampir probit zuri,
Odkriva tajne na samrtnoj uri.

»Što gleda na me tvoje mrtvo oko,
Ko onda, kad si izdahnuo bio?
U grobu davno ležiš već duboko,
I što je bilo, prah je tvoj već skrio.
Zatvori, sklopi jednom grozne oči!
Što — još se pogled tvoj na mene koči? —
Ti lažeš, nisam otrova ti dao.

Zatvori usta. muči, muči — jao!
Ne kaži, da si s mene u grob pao.
Ti gledaš, vičeš, tajne moje kažeš —
Ne, nije otrov bio. lažeš. lažeš!
Ta da je otrov, sam ti nisi znao,
Ne, nisam tada ja te otrovao.
Za djece tvoje brak me griešni koriš —
Ti klevećeš, ti grieh na mene tvoriš;
Ja nisam brata sestrom oženio.
Ti lažeš. već si mrtav onda bio.
Što? zuriš jošte? jošte na me grmiš?
Još mačem na me osvetničkim strmiš?
Zar viekom hoćeš da me tako gledaš,
Da nikad, nikad pokoja mi nedaš,
Da viekom mač se tvoj nada mnom vije?
Još živiš — još ti otrov dosta nije —
Proraziti me hoćeš — — stani! stani!
Po drugi put sad rukom mojom pani....
Sad mač te moj za uviek nek ubije!«

Knez trgne mač, na Zaboja nasrne —
Pred svetim ognjem na tla se izvrne.
Tu leži Kruvoj ko vampira trup,
Tu leži krvnički svog roda stup.
Svak gleda na nj, i svakomu se grusti,
Al mukom muči, rieči ne izusti.
Svi stoje kano kameni ukleti,
Al smrću svako oko plamno prieti.
U jedan mah od osvetničkog biesa
Zabljesne tisuć mača, tisuć triesa.
Zarikne tisuć glasa, tisuć groma
Na prokletoga odmetnika doma:
»Smrt našeg roda kletom izdajici!
Smrt, smrt junaka našeg ubojici!«

Svi nagnu veće, da na kneza srnu,
Na mače dušu da mu diele crnu — —
Al pokraj njega Slavoj stoji siedi,
Perunov žrec, svećenik vatre svete.
Po vieću okom bogoduhim gledi,
Junake kroti, što nasrnut priete.
Zanesen sjaj mu bliedo lice žari
I proročanskim oblieva ga čari.
Na ustnah sveti zatrepte mu zvuci —
Utihnu viećem razbješnjeni huci.

V.

SLAVOJ.

ir, braćo slavska! ne kaljajte mače
Na ovom, koga kletva božja smače.
Tu žaru, gdje ste glase vaše dali,
Slobodu zlatnu gdje ste zakopali,
Tu žaru, grob taj domovine mile,
Na Kruvojevu kršim čelu sada,
Na čelu, gdje se misli strašne krile:
Nek krvno djelo na krvnika pada,
Nek kano grobna mogila zagrnu
Ti glasi crni otu neman crnu.
Na grozne čine to je čelo viklo:
Tu Zaboju se slavnom smisli grob,
Tu svim nam robska snovala se kob,
Izdajstvo tu je doma našeg niklo.
Nek natrag na njeg njegvo pada djelo,
Prokleto djelo na prokleto čelo!
Sad puče žara, puče njegva glava —
Povratila se našem rodu slava!
S tudjincem savez izdajski je skršen —
Sad robstva mrak za uviek je razpršen,
Sad novi život domovini sviće,
Sad staro nam se slavsko vraća biće.
Dok slavsko pleme tu življaše sâmo,
Dok tudjin zlotvor nije došo amo,

Krvavi ratnik, kruti vratolom, —
Oh krasan li nam bjaše slavski dom!
Otvoren blage čovječnosti hram,
Gdje svakom sjao gostoljublja plam
I svakog grio ljubavnijem žarom
I svakog bratskim susretao darom.
Al tudjin gost nam razbojnički vrati,
On ljubav našu našom smrću plati,
On gostoljublja ognjište oskvrnu,
Plam sveti krvju našom on utrnu.
U sretnu zemlju on donese zlo,
Napuni trupi našim naše tlo.
Nam cielo ljudstvo bjaše mio brat,
Boj, razor, umor nam bje nepoznat.
Al tudjin dodje, da nas shara, smrvi —
On, krvnik, i nas naučio krvi.
U ljubav mržnje bacio je sjeme,
Medj sobom naše zavadio pleme,
I u nas brat nek bratu kopa grob,
Taj vlada, a taj služi kano rob,
Dok sam si narod ne izciedi krv,
A on da trga plien svoj, našu strv.
Ah! prije samo marljivosti znoj
Na zemlju našu blagoslovno pada,
Sad samo rieke naših suza, jada,
Sad krvju ljudskom natapa ju boj.
Po našoj zemlji izčezle su vile,
Te slavskog roda posestrime mile,
I nebesnica umrla nam pjesma,
U bezdanoj je zakopana muci.
Tek suza naših odkriva ju česma,
U suzah mrtvi romone joj zvuci.
Ne ori više pievom vis i dol,
Svud samo ječi nesreća i bol.

Nam sunce nije božje svjetlo više,
Već tamničara vječnog svjetiljka je,
Koj svagdan naše gledat hodi vaje
Da vidi da l' mu roblje jošte diše.
Ah, nevino nam narod bjaše čedo,
Kom sanke boži blagoslov je šiko,
I bielih vilâ kolo miloliko,
Sam raj se u snu njegovu ogledo.
A sad je — slika samoubojice,
Nad kim se božje strašne kletve viju
Ko gavranovi, crne kobne ptice,
Da zadnju mraku kletniku iziju.
Al proklet bio, čije to je djelo!
Tudjinstvo kruto, neka je prokleto!
Tudjinstvo takvo sreću nam uzelo,
Sve naše njegvom grabšom je oteto!
Taj tudjin stvori zemlju slavsku grobom —
A sada hoće, da nas brati sobom.
Na savez sad nam krutu pruža ruku,
Što neizmiernu zadala nam muku,
Što more našeg roda proli krvi,
Naš mnogi priesto, mnogo žezlo smrvi,
I mnogi dom naš u pepeo shara,
U pustoš sretne kraje nam obara!
A sad — kroz hropot smrtnih uzdisaja,
Kroz huku naših mučeničkih vaja,
Kroz naših predja proklinjuće jece,
Kroz vrisku naše pogažene djece,
Kroz kletve naše na sav njegov rat
On, črt naš, sada šapće: vaš sam brat!
Al prokleta mu takva bratska ruka,
I proklet, koj nas prihvatit ju nuka!
Nek kano ovaj u bjesnilu pane,
Nek tako svaki odpadnik izdane!

Oj ima, ima braće našeg puka:
Daleko slavsko prostire se pleme,
I njih ko nas tudjinstva mori breme,
I njih daveća tudja ruka tišti,
I njihov vapaj s našim k nebu vrišti;
To, to su naša rodna, bolna braća,
Nek s njihovom se naša ruka hvaća!
Daleko su, al srca su im tude,
Nam braća sada srca svoja nude.
Buktećom žare ljubavju nas ona.
U tom nas ognju Perunovu griju,
Kroz plam taj čuvstva slavskih miliona
U srca naša novu silu liju.
U kolo dajte ruke drug si drugu,
Nebesku slavstvu da svijemo dugu,
Kroz svako srce bratskog našeg kola
Perunov sveti taj nek oganj kola!
U svih nam srcih naše sve junake
Nek sveti plam uzkrisi ko iz rake,
Tudjinske negve dušam našim stali,
Nek srce nam se pruži i razgali
Te slavsko svane, kano što je bilo:
I žarka triesa i jasnih zviezda krilo,
I divske snage i glasnih nam pjesama!
Nek slavstvo bude, što je bilo prije:
Nek sunca opet sveti žar mu grije,
I blagoslovom rad mu marljiv zori,
Nek sviet mu više robska nije tama,
U polju, šumi piev se opet ori,
Nek bude opet slavulj, opet pčela,
Rad, pjesma opet kob mu žića ciela.
Nek opet zemlju krasnu više krasi,
A uz rad piev se njegov svietom glasi!
Tudjincu dare bojne povraćajmo:

Mač. kopje njegvo njemu opet dajmo;
Kod njega l' teče ljudske krvi vir,
Bar kod nas svet nek od sad biva mir.
A mačem na nas tudjin kad nasrne,
Troj štit imamo, da mu mač odvrne.
Tu stoji slavni kip, od mjeda slit,
Naš Zaboj, junak naš, naš prvi štit.
Al koj je bio, nije više isti.
Smrt sina i dieve, dvoje duša čistih,
Posvetila je ovog ognja plamen.
Taj oganj, bratstva slavskog sveti znamen,
U mjedni kip je život novi slio,
Te nije više što je prije bio.
Svih predja bies u oku njegvom sieva,
Svih krvca žile mjedne mu razgrieva,
Svih srca hrabra u grudih mu biju,
U maču mu se svi jim mači kriju!
Tu stoji Zaboj, naša sveta slava,
Naš vječni spas, a vragu vječna strava!
Kad toga skruše, drugi stoji štit:
Od pjesam slavskih zlata on je slit.
U pjesmi našoj sunca zrake sjaju,
Tu zviezde milo, tiho trepetaju,
Tu vihra huk, zuj lahora se čuje,
I srebropjene rieke u njoj struje;
U njoj je cvieća miris, trepet rose,
I dugin pojas u nju prelio se,
I grom sa triesom u njoj tiho sniva,
Djetinji san se s andjelom cieliva,
I djevice se osmjeh u njoj sije,
U njojzi cjelov ljubavni se smije,
I suzâ grobni vienac u njoj sjaji.
Junaka naših zadnji uzdisaji,
I zadnje iskre mačeva im svetih, —

Sva prošlost naša u pjesmi nam svieti,
I sva budućnost iz nje se osmieva —
Sva ljepost u nju svoje trake slieva.
Od takvog nam je pjesma slavska kova!
Pred toga štita čarobnijem bljeskom
Izpustit mač će ruka dušmanova,
Zaslieplјet oči zasjenom nebeskom.
A da nam dušman skrha i taj štit —
Još ima treći, — taj je vjekovit!
Nad nami modri neba svod se svija,
A po njem zviezda bielo svjetlo sija,
Za njimi triesa crljen plamen driema, —
To treći štit je, nad njim sile nema!
To slavjanskog je roda sveti stieg!
Svi braćo, sad se skupmo oko njeg,
To oružje je slavsko, to naš štit,
Nad našim domom viekom razavit!
A tudji mač tudjincu opet budi,
Mi nismo ljute zvieri, mi smo ljudi!
Na ovaj trup, tudjinstva klet oltar,
Položte mače, klet tudjinstva dar,
Nek uzme opet tudjin, što nam dao,
Izdajstvo, rat — na njega opet pao!
A kad i njemu ljudstva svane čas,
Prot silničtvu kad i on digne glas,
Tirana kad mu dozlogrdi bies, —
Tiranom š njim zabijat ćemo lies,
Zakliknut: ti si čovjek — naš si brat!
Daj mač nam tvoj za slobode ti rat!
Naš slavski stieg razvinut ćemo tada,
Nek lebdeć bdije ponad cielog svieta,
Nek bude cielom ljudstvu štita sveta,
Tiranstvo svuda neka kleto pada,
Sloboda, bratstvo, ljudstvo svuda vlada!

Na koljena, na koljena moj rode.
Nek bog budućnost posveti slobode!»

Na koljena su zaneseni pali.
Od milja suzom svetom zaplakali.
Tu cielo ljudstvo s njimi moleć kleči —
Budućnost ljudstva tko će da zaprieči?

Poustav gdjekoj odpasuju mače,
Na truplo bacit gdjekoj svoga skače.
Nad Kruvojem se grobni humak snese.
Po mačih suze razsjane se kriese.
A Niemci stoje tam u polutmici.
U niemoj boli ko odsudjenici.
Od stida lica rukama su skrili;
Al ipak vidiš, mnoga im suza mili.

Bogoduh Slavoj kroči k vitezovom
I jednim iskren bratimi ih slovom.
Povede ih, gdje plamen bukti vrli.
Pred svetim ognjem jednoga zagrli.

Tad ljubavi se ljudske pjesma rodi.
Nebeski vieću poslaše ju svodi.
Pak nebu ti se povratiše zvuci.
I svaki tam se zviezdom sjajnom stvori
Te iz njih svjetlo ljubav svietu sbori.
Nek svi se jednom sljube svieta puci.

Još pjesma puka izmirenih zvoni —
Hum mačâ zvekne . . diže se i roni . . . .
A iz njeg Kruvoj oživjeli skoči —
Ne čovjek, nego vječne mržnje biće.
U kome vječni ubojica sviće.

Po vieću oko djavolsko mu toči —
Na čelu mu je Kajnov krvav žig:
Namienio ih, krotkih, smrti njegov mig.

I ode u mrak, gdje gorostas stoji,
Kom glavu mjesec tracî dira svojî:
Na glavi težka kaciga mu sije,
Iz pod nje kosa crvena se vije;
A kako oči ljute valja i prieči,
Podvojit ćeš, u grudih što mu ječi,
Da l' srce, kamen il otrovne zmije,
Al dvojit nećeš, slavski sin da nije.

I kruta biesa dva sad ruke ruče,
U koban, grozan, paklen smieh zahuče.
Pak gluhiem krokom gube se u mrak —
Ne pada na njih nikad svjetla trak.

Ni jedna zemlja trupa im primit neće,
I sgražajuć se more ih izmeće,
Pred izdahom im svaki drhće zrak:
Na bezsmrtan su odsudjeni zloće mrak.

I gdje god narod u okove pada,
Gdje tudja sila cieli narod svlada,
Tu njihov tajan, gluh se korak čuje,
Proklete duše tu njihove huje.
Na bojištu, gdje cio narod gine,
Na njih umiruć svaki kletvom škrine,
Te viekom kletva ori se i ori.
Kad otac pao, sin se opet bori,
I borit će se, dokle i on pane,
Dok i on kunuć krvnike izdahne.

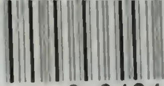
I borit će se, dok je jedan čovjek:
Prokletstvo, borba ostati će do vjek.

Ne do vjek. Kad će ljudi biti ljudi,
Tad nestati će onih duha hudih:
Jer prolazna je mržnja, a ljubav vječna.

TISKOM C. ALBRECHTA.

ron.
ri.
r

3 9424

